

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. III. Mortis memoria repræsentatur moribundis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

XII. ORATIO.

Ad Beatissimam Virginem Mariam, matrem Domini.

O Mater misericordiae, mater aeterni Regis, perveniant ad te preces meae. Scio me peccatis meis graves penas commoverisse, sed tamen impetra mihi à Filio tuo misericordiam, ut antequam moriar, ex animo convertar, & sinceram agam poenitentiam. O mater Domini, assiste mihi & adjuva me patrocinio & meritis tuis, in omnibus doloribus meis & praesertim in ultimâ necessitate meâ succurre mihi. O mater afflictorum non me deferas in horâ mortis meae.

Ad sanctissimos Angelos.

O Purissimi spiritus, Angeli beatissimi, assiste quæso mihi migranti ex hoc saeculo, & potenter eripite me ab immundorum spirituum insidiis, & animam meam in vestrum consortium assumite. Tu praecipue Angele bone, qui custos es meus fidelissimus, defende me in praelio, ut non peream in tremendo iudicio. O vos omnes sancti Angeli Dei, vestris obsecro intercessionibus defendat, ut infernalis canis mihi non noceat, & ut anima mea ad suum Creatorem pura perveniat.

Ad Patronum, aut Patronos calites.

O Patrone optime, sancte N. sam in te spem aliquam subsidii & confidentiam collocavi. Tuis obsecro deprecationibus apud Deum, & nunc mihi adsis, & praesertim in extremâ necessitatis articulo. Impetra mihi quæso benignam sententiam, ut à iudice meo audire merear: Veni benedicte Patris mei, accipe regnum quod paratum est ab initio Mundi. Ut ita tecum ô sancte N. communem & immortalem Dominum glorificem in saecula saeculorum.

CORONIS CAPITIS SECUNDI

ad Lectorem.

Hec ed diximus, sanis & egrotis partim recreandis ut respirent, partim excitandis ut vigilent, partim roborandis ut incantent, ad omnem mortis occursum parati. Cuncta profecto experiri praestat, quam mori malè. Mala mors errorum omnium non solum pessimum, sed indebilis, & inexpiabilis error est.

Mors mala errorum pessimum error est.

Itaque nunc moribundos accedimus, & iis documenta scribimus, non ut ea tunc primum legant, cum moriendum, sed ut à sanis lecta prosint moribundis.

CAPUT III.

Mortis memoria repraesentatur moribundis.

§. 1. Ars bene moriendae compendiose traditur.

Nescire mori, inscitia omnium miserrima est. Ut ergo id discamus, quod tota vita discendum est, quinque potissimum observanda sunt, quae mortem faciant bonam.

Quinque faciunt mortem bonam.

1. Animus liber & intrepidus. Psa. 53. v. 8. Generosa in Deum fiducia Deo placeat.

Primum, *Animus liber & intrepidus*. Res summi momenti hoc est, & ex quo pendeant cetera. Magna pro noxis satisfactio est, rem omnium charissimam tam promptè dedisse. Ideo David: *Voluntarie*, inquit, *sacrificabo tibi*. Nihil hic aequè Deo placet, & hominem juvat quam imperterritus, liber, promptusque animus, & generosa in Deum fiducia. Tergiversatio hac in te signum est voluntatis humanae cum divinâ non consentientis. Ergo, si aliquando, cur non modò? Huic animo ad promptè moriendum comparando facit singularis affectus ad *Dominum Passionem*, quae singulis diebus Venetis, certis precibus ac operibus colenda.

A Alterum, *Testamenti ac debitorum expeditio*. Error est 2. Testa- de Testamento non cogitare, nisi cum mors in foribus est. menti ac debitorum expeditio. *Vet. Lamb.*

Dispone de bonis, dum adhuc mentis tua es.

In iis porro legandis quae nostri arbitrii sunt, regulam divus Ambrosius hanc suggerit: Fides sincera sit, & providentia perspicax: seu, Charitas cum prudentiâ, prudentia cum charitate. Videat etiam qui dat eleemosynam, aut dari curat, ut apud Deum bono loco sit, & in gratiâ.

Tertium, *Cura salutis unica*. Hic illud maximè locum habeat: *Porro unum est necessarium*. Beatus Augustinus luitis unica. *Lut. 1. 10. vers. 42.*

exemplar bene morientium, decem ante mortem diebus neminem ad se admittit, nisi statâ horâ medicum, & eum qui cibum deferret; ipse in continuas precationes, gemitus, lacrymas effusus, cum Deo de vitâ suâ pertractabat, monebatque nos alios omnes his verbis: Nullus Christianorum hinc emigret sine dignâ & competenti poenitentia.

Quartum, *Sacramentorum trium petitio*, nimirum 4. Sacra- Confessionis, Communionis, & extremae Unctionis. mentorum trium petitio. Non tugi velis agrotus, sed ultro hæc petat, nec eo rem differat, dum animus in extremis labris hæserit. Multi malè moriuntur, quia videri nolunt brevi morituri. In hoc negotio salutis distulisse, semper fuit noxium. Ergo qui de malè actis seridè vult dolere, maturè doleat. Hic crebra & robusta Cogitatio locum habet, de quâ consule Bellarminum, de arte mor. lib. 2. cap. 6. mihi pag. 181.

Quintum, *Summe in divinam voluntatem oblatio quam summe integerrima*. Animus intrepidus forsan non aequè ab omnibus exhiberi potest, sed animus cum divinâ voluntate consentiens à nemine non potest. Quocirca milles, oblatio integerrima. etiam uno die, repetat agrotus illud Christi Domini: Ita Pater, quoniam sic fuit placitum ante te. Ita Pater, Ita mi Pater &c. Vix perire potest, qui suum sibi iudicem tam efficaciter conciliat, ne pereat.

§. 2. *Tempus malè perditum, quomodo recuperandum.* Missum tempus quisquis revocare cupit, avertat se totis viribus, ab omni loco & tempore, seque in illud *Aeternitatis Nunc* recipiat, in quo Deus: hic in Deo deperdita omnia reperiuntur; hic in Deum homo se immergat hoc modo: O Eterne Deus, utinam, ô utinam omni eo tempore, quod à mundi origine ad usque finem durabit, tam purè, obedienter, & sanctè vixissem, sicut omnes ii homines vixere, qui in omni virtutum exercitio, in ætumnis & laboribus assiduis tibi placuerunt. Utinam ex gratitudine & amore in te, omnes pelagi undas per oculos meos deducere, egenos omnes opportune juvare, mæstos universos consolari, & te Deum meum iis laudibus, eoque amore prosequi possem, quo te Beati omnes, & Angeli tui prosequuntur. Hæc enim omnia, Domine, amoris tuo promptissimè impendere par esset. Nunc autem, mi Deus, miserere mei, sicut scis, & sicut vis.

De his talibus jam olim pronuntiavit Plalmographus: Psa. 72. v. 10. Et dies pleni inventur in eis. Pleus dierum moritur, inquit Gregorius, qui per hæc transcurant tempora, id quod non transiit, operatur. Amillas horâ reparavit, qui amississe sincerè doluit.

§. 3. *Brevis vita quomodo extendenda.*

Bonæ mentis homini videndum, non quamdiu vivat, sed quamdiu oportet. Sapientia clamat: *Consummatus in brevi, explevit tempora multa*. Bene multa, quia & universa complectitur. Quomodo enim non explevit omnia tempora, qui transit ad aeternitatem? Quanta sanè tempora non longevitate sed longanimitate, hoc est, non annorum serie, vel dierum numero, sed mentis devotione, & inextinguibili semper proficiendi desiderio

De his talibus jam olim pronuntiavit Plalmographus: Psa. 72. v. 10. Et dies pleni inventur in eis. Pleus dierum moritur, inquit Gregorius, qui per hæc transcurant tempora, id quod non transiit, operatur. Amillas horâ reparavit, qui amississe sincerè doluit.

§. 3. *Brevis vita quomodo extendenda.* Bonæ mentis homini videndum, non quamdiu vivat, sed quamdiu oportet. Sapientia clamat: *Consummatus in brevi, explevit tempora multa*. Bene multa, quia & universa complectitur. Quomodo enim non explevit omnia tempora, qui transit ad aeternitatem? Quanta sanè tempora non longevitate sed longanimitate, hoc est, non annorum serie, vel dierum numero, sed mentis devotione, & inextinguibili semper proficiendi desiderio

Aternitatis Prodromi Caput III.

67

rio percurrere potuit, tanta sibi in meritis non immerito vindicavit. Retinet quippe virtute quod amisit in tempore. Merito multorum, imò omnium temporum recipit vicem, qui nullo tempore voluit mutare bonam voluntatem & *Intentionem*. Itaque indefessum proficiendi studium, & jugis conatus ad perfectionem, perfectio reputatur.

§. 4. Finis rerum omnium; aternitatis nullus.

A pud moribundum etiam hilarescere, & letum canere quid verat? praesertim si id ex usu nostro sit. Beatus Jacoponus vir festiva sanctitate praeditus, versiculos scripsit, quibus mundi deliria, & mortis praecipitia non illepide descripsit; ex iis & hi sunt.

1.
Cur mundus militat sub vanâ gloria,
Cujus prosperitas est transitoria;
Tam cito labitur ejus potentia,
Quam vasa figuli, quae sunt fragilia.

2.
Dic ubi Salomon olim tam nobilis,
Vel ubi Samson dux invincibilis,
Vel pulcher Absalon vulcu mirabilis,
Vel dulcis Ionathas multum amabilis

3.
Quo Caesar abiit celsus imperio,
Vel dives Epulo totus in prandio,
Dic ubi Tullius clarus eloquio,
Vel Aristoteles summus ingenio?

4.
Tot clari proceres, tot rerum spatia,
Tot ora praesulum, tot regna fortia,
Tot mundi principes, tanta potentia,
In ictu oculi clauduntur omnia.

5.
Quam breve festum est hac mundi gloria,
Ve umbra hominis sunt ejus gaudia,
Quae semper subrahunt aeterna premia:
In ictu oculi clauduntur omnia.

Omnia haec vera sunt, illud longe quam verissimum:

In ictu oculi clauduntur omnia. Vox beati Gregorii est: Omnis longitudo temporis vite praesentis punctum esse cognoscitur, cum fine terminatur. Quod idem Gregorius confirmans: Parum est, ait, quicquid finitur. Longum quippe nobis videri non debet, quod cursu sui temporis tendit, ut non sit: quod dum per momenta ducitur, ipsa haec momenta sua quae differunt, impellunt: atque unde teneri cernitur, inde agitur, ne teneatur. Augustinus explicatissime, Totum hoc tempus, inquit, non dico ab hoc hodierno die usque in finem saeculi, sed ab Adam usque in finem saeculi, exigua gutta est comparata aternitati. Rerum omnium exitus est, aternitatis nullus, heu nullus. In Orbe nihil est cui non suus immineat finis: convivia & choreae finiunt, lusus omnis & risus finiunt, nunquam finiet aternitas. Momento, ubi luserunt, forbentur navigia; momento confertissima hilaritatis theatra corruunt: momento unico jucundum omne evanescit; unicum momentum, rerum omnium sepulchrum est. Quid ergo tam vana sectamur & brevia? Magnum animum delectare non potest, quod non duret. In ictu oculi clauduntur omnia. Quidquid cecipit, finiet, sola non finiet aternitas.

§. 5. Hominis moribundi consideratio.

M agister patientiae Jobus: Lapidem, inquit, excavant aquae, & alluvione paulatim terra consumitur, & homines ergo similiter perdes. Roborasti eum paululum, ut in perpetuum transiret: immutabis faciem ejus, & emittes eum. Quam non multis caeremoniis utitur Deus, hominem ex hoc in alium Orbem emissurus: immutat faciem ejus, & aliò jubet proficisci. Tunc certe cum mors evocat, facies tota immutatur (& ut Hippocrates in suo

A prae notionum libello) sibi ipsi maxime contraria redditur: Acutus fit natus, oculi cavi & reconditi, tempora collapsa, aures contractae, aurium extremitates averlae, cutis in fronte dura & rugata, color totius faciei pallidus, cereus, aut etiam plumbeus, niger, lividus, labra resoluta, pendentia, albicantia, dentes adusti, collum exesum & gracile, mutata omnia, ita ut nova homini persona videatur inducta. Sic ubi Deus hominis vultum mutaverit, emittit eum. I nunc homo, I modò in domum aternitatis tuae. A tantillo mortis punctulo, tot saeculorum pendens volumina, nullis evolventa saeculis.

§. 6. Stantes mortui.

V espasiani Imperatoris scitum est: Imperatorem non decere nisi stantem mori. Ego dixerim, nec decere Christianum aliter mori quam stando. Sed quanam hic optima standi ratio?

Anno millesimo sexcentesimo quinto Viennae ipsa nascentis Christi nocte miles excubitor in lignea adicula, fignore obrigitur, mane stans quidem, sed non vigilans repertus est, jam enim & noctis & totius vitae vigiliam finierat. Simili fato alius quispiam obiit, gelu itidem exanimatus, qui vivere desuit antequam equitare. Nam equus vitae gnarus fideliter, Constantiam in publicum hospitium, pervexit suum dominum, sed mortuum. Q. Curt. lib. 8. Curtius attestatur, quosdam ex Alexandri Macedonis militibus applicatos arborum truncis obriguisset frigore, eos tamen non viventibus solum, sed etiam inter se colloquentibus similes esse conspectos, durante adhuc habitu, in quo mors quemque deprehenderat.

Leodegarius martyr capite plexus erat sese, & ultra Lippellum horam immotus stetit. Petrus idem martyr decussus jam capite, submissis genibus corpore reliquo mansit erectus. Sancta Osthia virgo, regia suum ipsa caput jam amputatum recto tramite ac humis vestigiis incedens ad aedem Apostolorum ad tria paene stadia tulit. Severinus

Boethius & ipse martyr, cum regius spiculator vulnus ei lethale infixisset, ille utraque manu divulsam, caput sustinuit, & interrogatus, quo percussus esset, respondit: Ab impijs progressusque est in templum vicinum, ubi flexis ante aram genibus sacra percepit & paulò post expiravit. Dionysius Arcopagita inter primos martyrum, caput suum cervicibus abscissum, suis ipse manibus velut premium accepit, & obviam mulieri in manus tradidit. Idem hoc fecerunt avo Diocletiani & Maximiani, invicti martyres, Ursus & Victor, cum sexaginta sociis, quorum quilibet caput suum à cervicibus resectum, ad certum viae spatium suis manibus gestavit. Atque hi profectò non tantum stantes sunt mortui, sed & steterunt post mortem. His accensendus beatus Simeones, de quo Theodoretus admiranda commemorat, quae vitae probavit exitus. Siquidem hic ipse Simeones stans mortuus est, mansitque in statu suo post mortem immobilis: animus quidem jam caelum penetrarat, corpus ab inquilino suo desertum, ne sic quidem cadere sustinuit, sed locum sui certaminis mole pressit erecta, tanquam si invicti athletae victorias & triumphos loqueretur. Sic & Benedictus numerosissima familiae laudatissimus pater, animam Deo stans reddidit, verè magnus Imperator, qui, quod gloriosissimum, in se maximam potestatem habuit, & seipsum inter spinas triumphavit aeternam victoriâ.

Christianum non nisi stantem decet mori. Standum Christiani & pugnandum est morienti. Rectè stetit, bene pugnavit, quisquis Deo nixus, mori non timuit.

§. 7. Ante mortem mortui.

S apientis Alexandridae dictum est: Moriendum esse, antequam mori cogaris. Tarsentis Paulus, non semel dumtaxat aut saepius, sed quotidie mortuus est. De seipso id affirmans: Quotidie, inquit, morior.

F 4

Gregorius

Gregorius Magnus, qui, quanto sublimius occupavit A
solum, tanto clariore sanctitatis enitit radios; hic vi-
gilantissimus pastor sepius ante mortem fuisse mor-
tuus videtur. Siquidem non multo ante obitum, suam
ipse conditionem describens: Me, inquit, amaritudo ani-
mi & asidua exacerbatio, atque podagra molestia sic afficit,
ut corpus meum tanquam in sepulchro siccum sit: unde fit
ut jam raro de lecto surgere valeam.

Epist. ad
Rusticam
patric.

Cosinus Medices, jam morti vicinus, cum à conjuge
interrogaretur, Cur ita clauderet oculos, etiam vigilans,
Respondit: Cuperem eos assuefacere, ut diutius claudi

Optimum
mortis ge-
nus quod.

oculos tunc praesertim claudere, cum eos mortifera vo-
luptas illicet. O claudere & vel sic morere, ne moriaris,
quisquis pudicitiam amat. Sapientissimè suavit Seneca
Lucilio: Hoc denique tibi extra diem mortis presta: morian-
tur ante te viri.

Epist. 27.
initio.

§. 8. A seipso sepulchri.

PACUVIUS Tiberii Caesaris procurator in Syria, vino
& epulis tam largiter sibi quotidie parentavit, ut à
cena in cubiculum ferretur, inter famulorum plausus,
qui ad symphoniam velut mortuo istud accinebant:
Vixit, vixit. Quid hoc aliud erat, nisi quotidie seipsum
efferre, & sepelire? Optime Seneca: Hoc, ait, quod ille ex
malà conscientia faciebat, nos ex bonà faciamus, & in som-
num ituri, leti hilarisque dicamus: Vixi. Crastinum si adve-
nit Deus, leti recipiamus, ille beatissimus est, & securus sui
possessor, qui crastinum sine sollicitudine expectat.

Epist. 12.
med.

Cel. Rhodi-
gin. lib. 11.
Antiq. 6. 13.

Labiens, quia omnes dicaci ore lacerabat, Rabiens
dictus, eò exolis fuit, ut omnes ejus libri fuerint com-
busti. Non tulit hoc Labienus, nec voluit suo ingenio
superstes esse, sed in monumentum suorum majorum
se iussit deferri & includi: nec tantum finivit ipse se,
sed sepelivit. Itaque Labienus à seipso sepultus est. Sed
plus habet admirationis, *Vivus sepultus, insepultus mortuus.*
Storax Neapolitanus, paucis abhinc annis, homo locu-
ples, delicatus, fastuosus annonae praefectus, cum malà
fide munere suo fungeretur, plebs famis impatiens in
hominem irruit. Ille latebras quaerens in divi Augustini
aede sepulchro sese abdidit: inventus tandem, lapidibus
petitus, & frustillatim discerptus est, adeo ut sanguinem
ejus non pauci lamberent, & ossa desissent sepulchro.
Epitaphium illi hoc scriptum est:

* De prelo,
qui vivus
sepultus, tie-
rum in au-
ras emerit.

Greg. Turo.
lib. 4. hist.

Frame. c. 11.

Vivi sepulchri
sunt 88.

Chrysanthus
& Daria,

S. Marcel-
lus, S. Ca-

stulus, de
quibus vide

Baron.

a Ferdinad.

Castilius in
hist. S. Do-

minici &
ord. Predic.

part. 1. lib. 3.

c. 47. med.

b Rosoveid.

lib. 11. mibi

pag. 230.

c Palladius

cap. 13.

Heracles

cap. 32.

d Pet. Mos-

sejus lib. 4.

Epist. 1. mibi

mibi p. 115.

Storax qui vivus subit sepulchrum.

Mirum defunctus caruit sepulchro.

Sed profane sunt haec sepulturae, misceamus sacras. Al-
bertus Magnus avi sui miraculum, deposita ultro Ra-
tisponensi mitrà Coloniā, rediit, ad suae Religionis
eruditam paupertatem. Hic omnium panē rerum me-
moriā, uti ei olim praedictum, amisit. Tam obliviosus
tamen non fuit, quin quotidie fescitissimè meminisset,
sepulturae suae locum accedere, ubi pro seipso ceu mor-
tuo preces funebres & obitus suorum, octoginta
septem annorum senex recitavit.

b S. Severus Ravennas praefectus, vivus conditorium in-
gressus, seque medium collocans inter filiam & ux-
orem, quam cum habuerat, expiravit.

Macarius Romanus collo tenus in terrā stetit sepul-
tus triennio.

c Philoromus Galata presbyter annis sex in sepul-
chris mortuorum habitasse dicitur, ut mortis formi-
dinem superaret.

Seria haec est & admiranda suipsius sepultura, cui
seriam simul & ridiculam attexo.

d Bonziorum in Japonia princeps Combendaxis
nomine, jam maturus avi, seipsum ultro defodit serobe
cubiculorum quatuor profunda quadrata formae, hanc
aperiti severissimis verbis veruit, nec enim in praesentia
mori se; post aliquot millies millena millia annorum,
viriū quendam doctrinae laude praestantissimum in

Japonis regna venturum nomine Mirozu, tum se quo-
que demum è fovea proditum: interea diuturnis la-
boribus sellum corpus velle reficere. Circa ipsius sepul-
chrum lampades complures ardentes & variis eò missae
provinciis, faruā prorsus superstitione.

Polemon Laodiceus, Suidā teste, Timocratis phi-
losophi discipulus, Aristidis oratoris magister, cum an-
num ageret quinquagesimum sextum, se ipse in sepul-
chrum conjecit, ob arthritidis cruciatus, inedia solutus.
Cum autem amici & propinqui lugerent cuperentque
sic sepulchrum refodere, dixisse fertur: Date mihi aliud
corpus, & ascendam.

Suidas V.
Polemon.

Sed sanctioris exempli est, quod addo. Duo anacho-
retae in rupe Pterigia prope fluvium habitabant. Ho-
rum alter jam senex obit, à socio sepultus in monte.
Paucis post diebus defuncti senis discipulus ad agrico-
lam, dum is aratrum duceret, descendens: Oro te, mi
frater, inquit, hanc mihi gratiam presta, ligonem ac far-
culum sume, & sequere me praerentem: Non gravatè
secutus rusticus, in montem pervenit cum duce. Ana-
choreta sepulchrum senis digito monstrans: Hic, inquit,
fode, dum ego interim oro. Effosso sepulchro finitque
precibus anachoreta complexus agricolam: Ora, inquit,
pro me frater, & vivum se super magistrum suum inji-
ciens, à seipso sepultus, animam efflavit.

Io. Mosch.
in prate spir.
cap. 90.
Rosoveid.
lib. 10. mibi
pag. 382.

Mirari haec licet, non item imitari, nisi hac ratione,
quam divinus Paulus ingerens: Mortui estis, inquit, & vita
vestra abscondita est cum Christo in Deo. Optimum est illud
philosophi monitum: LATENS VIVE. Siquidem bene
vixit, bene qui latuit. Hic talis à seipso honestissimè se-
pelitur, & magno suo bono plerumque. Qui notus
nimis omnibus, ignotus moritur sibi. Quietissimè vivit,
quisquis seipsum vivus ita sepelivit.

Coloss. 3.
vers. 3.
Ovid. Crede
mibi, bene
qui latuit,
bene vixit,
& intra
Fortunam
debet quis-
que manere
suam.

§. 9. Consideratio sepulchri.

Terria me Phthiae tempestas laeta locabit:
Dicebat Socrates jam de morte suā praefagens,
& verè. Phthia hic civitatem non aliam significat, nisi
illam quam in lignea turri jacentes subimus & supini,
hoc est, sepulchrum, quod quiddam spirat, properat.
De magno Macedonum Rege Alexandro vetus poeta
cecinit:

Cum tamen à sigillis munitam intraverit urbem,
Sarcophago contentus erit. Mors sola fatetur

Juvenal.
sat. 10.
vers. 173.

Quantula sint hominum corporiscula

Nulla domus nostra, tam verè nostra est atque se-
pulchrum. Hoc beatus Jacoponus vir tam religiosus nostra est
sepulchrum. Quam facies reipsa sic docuit. Civis Tudertinus par-
pullorum gallinaceorum emerat; domum missurus for-
tè Jacoponus in foro conspicit, ad quem versus: Quae-
so te, inquit, hanc mihi gratiam grauficare, & hos pul-
los domum meam defer: sed cave mihi imponas. Jaco-
ponus excipiens: Tu verò mihi fide, ait, domum tuam,
uti jubes, hos deferam. Et rectà in templum S. Fortu-
nati abit, ubi civis illius sepulchrum fuit. In hoc Jaco-
ponus pullos, ut potuit, abscondit. Civis domum rever-
sus, primo ingressu de pullis quaerit, domestici omnes
negare, se quiddam horum vidisse. Ita in forum re-
currit civis, conspectoque Jacopono: Nimirum hoc
verebar, ait, ne faceres quod solus, & mihi illaderes:
sed dic ubi pulli mei sunt? Huic Jacoponus: Domum
tuam, inquit, detuli prout jussas. Atqui, ait civis, do-
mesticorum nullus id fatetur te fecisse. Hic Jacoponus:
Veni mecum, ait, virorum optime, & vel oculis tuis
fidem faciam. In templum ergo hominem deducit ad
notissimum sepulchrum, & sepulchrali saxo nonnihil
levato: Amice mi, ait, Nunquid non tua haec est domus?
Civis negare non ausus, & pullos recepit, & animum
optimis cogitationibus imbutum. Jobus ergo verissimè
dixit: Scio, quia mori trades me, ubi constituta est domus
omni viventi.

Matt. Ra-
der. par. 2.
Virid. mibi
pag. 203.

§. 10. Testa-

Eternitatis Prodrumi Caput III.

69

§. 10. Testamenta novem.

V Eritimè dixit Plinius Junior: Falsam esse nimirum quod creditur vulgo, testamenta hominum, speculum esse morum:

D. Guarini-
monius l. 2.
Alomian-
cap. 31.
1. Ziska notæ improbitatis miles, pellem suam tympano, carnes volucribus ac feris testamento legavit, simulque suis præcepit ne templis aut monasteriis parcerent. Imperio hic nullo fuit opus, injussu & sponte animi hoc fecissent heredes. Peste Ziska obiit anno Christiano 1424. Ita Tabulae supremæ affectus veros indicant.

Hist. de vi-
ris illust.
Cisterci-
en-
sum.
2. Femina fuit quæ feli suæ testamento legavit quingentos philippeos, videlicet ut honesta semper mensa frueretur feli. O ridiculus hominum insanias, o quantum est in rebus inane? De Herode olim Augustus dixerat: Herodis ego porcus esse malim quam filius. Quis hic non simili voto precetur: Hujus ego feminae feli esse malim quam famulus.

3. Illustis fenerator morti proximus, Notario & testibus accitis, supremam voluntatem conceptissimis verbis sic scribi voluit: Corpus meum reddatur terræ, è quâ sumptum est: mea verò anima demonibus detur: Cohoruerunt amici ad tam diras voces; monuerunt, & increparunt. At ille iterum ac tertium: Mea, inquit, anima detur demonibus, quia injustè plurima corrafi. Iisdem debetur anima uxoris meæ, & animæ filiorum meorum, qui, ut haberent quod in vestes, in epulas, in luxuriam infunderent, in fœnus tam varium me impulerunt. Iisdem debetur anima confessarii mei, qui tam mihi silentio improbitatem meam animavit. Dixit, & efflavit animam. O miser! heredes quidem habebis quos voluisti, funus autem & exequias, quales meruisti?

Hieron. de-
cimo com-
ment. 11.
1/a.
4. Divus Hieronymus hæredum avaritiam perstringit hoc apologo: Procellus parentis sui mortem acerbo grunnitu flevit. At cum lectis testamenti tabulis, glandis acervum & aliquot farinæ modios sibi legatos audisset, obtruncavit. Rogatus, cur tam subito fletum omnem comprimeret? Farina, inquit, & glandes os mihi obstruunt. Verè hic hæredis fletus, sub personâ risus erat. Ea mens est hodie plurimorum hæredum; legata inhiant, suppellectilem asportant, monetam numerant, quidquid Manibus fiat legatoris: quiescat, ut meruit. Sed tabellæ testamentarias sanctiores inspicimus.

Lippelo 7.
Novemb.
5. Sanctus Hieron. martyri, quarto die antequam ad mortem educeretur, matri & forori facultates suas, Rusticio autem, qui Ancyræ Rempublicam administrabat, suam manum jam abscissam testamento legavit. Sic Nicodemus Gamaliele ligneam Christi crucifixi statuum, legatum nobile reliquit.

6. Sanctus Hilarion cum annum ageret octogesimo, hæredem ex asse scripsit Hefychium absentem holographâ hac scripturâ. Omnes divitias meas, Evangelium scilicet & tunicam saccineam, cucullam & palliolum Hefychio amanissimo relinquo. Hæc totius suppellectilis nomenclatura.

8. Athanas.
in vita Ant.
cap. 58.
7. Antonius Magnus testamentum nuncupavit in hac omnino verba: Locum tumuli mei, præter vestram dilectionem, nemo noverit. Vestimentorum autem meorum sit ista divisio: Melotem & pallium tritum, Athanasio episcopo date, quod mihi novum ipse detulerat. Serapion episcopus aliam accipiat melotem; vos ciliicium vestimentum. Et valete viscera mea, Antonius enim migrat. Vix verba finit, ruentibus in amplexum discipulis, pedes paululum extendens, mortem hilari vultu admisit.

Lana. in vi-
ta Joan.
cap. 49.
Reverend.
miss. p. 203.
8. Sanctissimus Alexandrinus Patriarcha Joannes Eleemosynarius, ultimæ voluntatis tabulas in hunc sensum conscripsit: Gratias tibi ago, Deus, qui me moriente non nisi unum tremissim ex omni thesauro, quem habui, superesse voluisti. Cum Alexandria me suum

A dixisset antistitem, inveni octoginta centenarios auri: his addiderunt amici Christi pecuniam paenè innumera-
bilem, quam omnem, ut quæ Dei erant, Deo darem, in pauperes erogavi. Unde qui remansit tremissis, iisdem dandus est. Hic illud verissimum: Expeditissima testamenti ratio est, si priusquam finias, omnia in stipem conferas.

9. Hic addendum cujusvis Christiani hominis testamentum: solum mutetur nomen, annus, dies; cetera omnia omnibus sunt æqualia.

Ego Acharius Victor, curro ad æternitatem ab anno 1581. à mense Augusto, à die 15. Augusti, & annos æternos in mente habui. Nunc spiritum commendo Deo; & quia rem suam terræ negare non possum, corpus tibi & vermibus lego. E bonis nihil jam meum, nisi boga voluntas, quam mecum defero ad Dei tribunal. Cetera sic dispono:

1. Inimicis meis omnibus ignosco de corde meo.

2. De peccatis meis omnibus sincerè DOLEO.

3. CREDO in Christum Jesum redemptorem meum amanissimum, & in hac fide Ecclesiæ sacramenta expeto.

4. SPERO à Dei bonitate vitam æternam.

5. DILIGO Deum meum ex toto corde meo, super omnia, & in sanctissimam Dei voluntatem me totum plenissimè RESIGNO.

Valere, agrotare, vivere, mori, quandocumque Domino visum, paratissimus: Fiat voluntas Dei.

Nisi Christianus quilibet, & vitam, & suprema sua sic ordinet, inale vixisse, pejus mortuus fuisse, censendus est. Consummat hora mortem extremam non facit.

§. 11. Epitaphia novem.

E Pitaphia, Nevii superbissimum, Plauti vanissimum, Gell. lib. 1.
Pacuvii modestissimum scriptor Atticarum No-
ctium proponit legenda. Nos ad alia.

C 1. In primaria Germaniæ civitate duo sunt sibi proxima sepulchra; senis & juvenis, atque idem, quod multi putant, epitaphium habent. Senis tumulus hanc habet Gen. cap. 5.
inscriptionem; ET MORTUUS EST. Quod & Adami, pluribus
& complurium aliorum cenotaphium est. Idem hoc
etiam juvenis tumulus inscriptum: ET MORTUUS EST.
Sed observa Lector, huic alteri additum interrogandi
signum, quod à priori abest. Proinde prudens scriptor
hoc voluit de se dicere: Senex iste, plurimas ætates,
hiemes quoque plurimas vidit, tanquam ei mors paritura
videretur; expertus varia, per humanas demum mis-
erias & ætatis fluxum, redactus est ad capulum, ET
MORTUUS EST.

At verò juvenis epitaphium, ET MORTUUS EST? sic interpretandum: Hic juvenis ab opibus, à formâ, à corporis viribus præstans, Mulsis & Apollinij charus, Gratiarum & Fortunæ pullus, nondum annos viginti natus, mortis securus, tamen iam immortalis, omnesque Parcas decepturus vixit, ET MORTUUS EST? Capularem illum senem esse mortuum pauci dolent, nemo miratur: florentissimum hunc juvenem à morte abreptum mirantur omnes, plurimi dolent. Ego mortuus est, quærent, tam formosus, tam vegetus, tam graciosus juvenis? heu dolor! quam Parce nesciunt ulli parcere!

Huic sepulchralem inscriptionem addo, inter ceteras non numerandam, ideo illum velut in marginem notas rejicio, curioso solum lectori spectandam.

Exstat epitaphium antiquum Bononiæ, quod multorum fatigavit ingenia; verba epitaphii hæc sunt.

A. M. P. P. D.

Ælia, Lælia, Crispus, nec vir, nec mulier, nec Androgyna, nec puella, nec juvenis, nec anus, nec pudica, nec impudica, nec omnia, sublata neque fame, neque ferro, neque veneno, sed omnibus. Nec calo, nec aquis, nec terris, sed ubique jacet.

Lælius

Lucius Agatho Priscus, nec maritus, nec amator, nec necessarius, neque merens, neque gaudens, neque flens, hanc nec nolem, nec pyramidem, nec sepulchrum, sed omnia, scit & nescit, quid posuerit.

Hoc est sepulchrum intus cadaver non habens: Hoc est cadaver, sepulchrum extra non habens: Sed cadaver idem est, & sepulchrum sibi.

Sunt qui hoc anigma interpretentur animum hominis, alii nubium aquam, alii Nioben in saxum mutatam, alii alia. Commentarios in hoc epitaphium scripserunt Joannes Turius Brugensis, & Richardus Virus Basinthochius Jurisconsultus, Anglus, cujus liber editus Drechti apud Joan. Leonem Berewout, Anno 1618.

Sed mittamus has umbras & nebulas; feliciter exercetur ingenium in sole. Hæc autem ideo miscemus, ne meros luctus & pavores sedulo Lectori objiciamus, & ut subinde fello fastidium detrahamus. Quod si mores spectemus & salubria mortuorum monita, en aliud epitaphium, quod Neapoli tale visitur:

Hæc mihi lapidea memoria posita est, imò tibi, qui hæc legis. Quisquis es, vigila dum vigilas; & in rem tuam maturè propera. Horas scit nemo. Vale.

3. Cajetæ brevem hanc inscriptionem saxum exhibet:

Fui, non sum: estis, non eritis;
Sylvius Palladius,
Vt moriens viveret,
Vixit ut moriturus.

4. Non omisero brevissimum illud, sed sensu non infæcundum.

Quod vadam nescio.
Invitus morior.
Valete Posthumi.
M. Posthumus Eques.

5. Præ ceteris sapere nos doceat, & vana spernere, epitaphium hoc, viro religioso & gente nobili scriptum:

Heus viator, adsta & pænege; pauca te volo.

Hoc saxum vivus mœturo mihi posui, qui hic angustè jaceo, & te hospes atque fatalem Angeli tubam in tenebris expecto. At fors queris meam prospiciam? Ab Adami purpurâ serius nepos sum. Fôrs rogas & patriam meam? Mundus fuit. Doctrinam meam? umbra fuit. Famam meam? fumus fuit. Aetatem meam? heu punctum fuit, aut paulo productius momentum. Nosse vis & opes meas? Paupertas fuit. Honores meos? Contemptus fuit. Libertatem meam? Obsequium fuit. Votum meum? Mors fuit, & post mortem VERA VITA, quam ego tibi, viator, tu mihi reciproca prece seridè adprecare & abi, LETI MEMOR.

6. Adde mœstissimum illud & verè lacrymabile, fratri à fratre occisi epitaphium:

Heu, Heu!

Hic ante annos juvenis jaceo, morti ludibrium, Fratri funus, Patri meror, Matri lacruma, Musis luctus, Iuvenibus exemplum, Sepibus suspirium, Mihi tabum, cinis, nihil: Deo quid? Ah! viator cur rogas? Eheu jam audiam quod timeo, quod spero. Tu cras scies. Curiosè civis abi.

7. Richardus de Marisco Dunelmensis antistes, funebrem epigraphen ipse sibi sanè piam scripsit, nec sine illius ævi ultrato lepore; inscriptio hæc est:

Culmina qui cupitis, laudes pompæque sitis,
Est sedata sitis, si me pensare velitis;
Qui populos regitis, memores super omnia sitis,
Quod mors immitis, non parcat honore potitis.
Vobis præpositis similis fueram; bene scitis.

Quod sum, vos eritis, ad me currendo venitis.

Nempe hæc præci sæculi venustas amabilem spirat simplicitatem. Sed addo viri doctissimi monumentum.

8. Justus Lipsius è scriptis notus, è sepulchro cum vivis ita loquitur:

Quis hic sepulchrum, queris? Ipse edisseram. Nuper locutus & stylo & lingua fui, nunc altero licebit. Ego sum Lipsius, cui litteræ dant nomen & tuus favor: Sed moriens ipse abire, abibit hoc quoque; & nihil hic Orbis, quod perennet, possidet. Vis altiore voce me tecum loqui? Humana cuncta fumus, umbra, vanitas, & scena imago, & verbo ut absolvam, NIHIL. Extremum hoc te alloquor; Eternum ut gaudeam, tu adprecare. Justus Lipsius vixit Annos 59. Obiit Anno Christiano 1606. ipso die Christi morientis.

Ita demum docti indoctique, opulenti ac pauperes, unum omnes habent epitaphium, quod illis Moles Gen. cap. 5. scripsit: ET MORTUUS EST. Imperatores olim recens sapient.

Ita demum docti indoctique, opulenti ac pauperes, unum omnes habent epitaphium, quod illis Moles Gen. cap. 5. scripsit: ET MORTUUS EST. Imperatores olim recens sapient. Ego panè idem ex te, Lector, quero: Quæ forma placet epitaphii? Elige. Velis, nolis, hoc officii præstabit alii vel invito, & linguam apponent tibi mortuo, si vivus tacere malis quam loqui funebria. Unam insuper formam sepulchralis inscriptionis exhibeo, quam ego mihi, quam tibi, quam Christianorum plurimis accommodatam censeo, si paucula mutantur: ea hæc est:

Quisquis es, Lector, est quod ex te queram.

9. Nostri quis hoc arcto subterraneo carcere habitat? Ego, putredinis filius, & frater vermium. Hæc stirps mea. Nomen meum ne quare, evanuit cum vitâ, quam post lacrymas & cinis in libris consumpsi, quos panè simul cum vitâ clausi. Iam est vivere, non desu tamen vivere. Ab! hospes: quam vellem plus virtuti, & minus me permissem virtutis: quam cuperem, sepius ante mortem, fuissem mortuus affectui! Nunc ista mihi non nisi optare, tibi etiam præstare licet. Quisquis es (nam te non video in tenebris) dum potes, tuam ante mortem maturè morere. Hoc vita tua erit probator, quò in illâ ista crebrior. Vale, Lector, usque dum celi canat classicum, ad quod ut latus reviviscam, tu jam precare. Anno à pariente Virgine 1617.

Sed ne istud nesciamus: Mortem beatam non facit beatam purpureæ exuviae, non funebres pompa; non te-beatam gmen holosericum, non longus ordo comitantium, non facit te-cente faces, non numerosæ imagines, non inverfi clypei, non lugentes cognati, non vulgi præconia, non conjugis lamenta, non funereus laudator, nec defuncti titulus in marmore victurus, donec sua quoque lapidibus mors veniat: sed virtus, sed animus inter mortis minas infractus & imperterritus. Bene vixisse, pulcherrimum omnium epitaphium est.

§. 12. Cur equo animo moriendum, causa novem.

Causa I.

Ante omnia Servatoris tui mortem cogita, & tuam Causæ cur feres æquissimo animo. Confer, obsecro, tuum lectulum cum ipsius cruce; calcitrans tuas cum ipsius spinoso diademate; cibos tuos cum ipsius felle, potum tuum cum aceto illius; dolores tuos cum illius tormentis. Tu inter amicos & solantes, ille inter inimicos & convitantes obiit. Tu inter tot auxiliares manus, ille desertus ab omnibus expiravit. Pro tuâ valetudine tot pharma laborant, illius extremitatē firi ne quidem frigidâ succurrit. Et ille tamen Dominus, & summus; tu servus, & quidem infimus atque vilissimus. Illi hæc omnia infonti & immerito, tibi fonti eveniunt & meritissimo. Quare quod conqueraris, sanè non habes.

II. Maximus supremi Regis favor est, Bona mors. Bene autem moritur, qui moritur libenter. Quis è rigido strato non promptè surgit? ii solum cunctantur qui plumæ calore molliùs foci, ægrè deserunt calentem nidum. Si tibi ægrè fuit in hac vitâ, quippe ni ad meliorem lubeps tranfeas? Si bene; tempus omnino est ut finias, ne

Sim. Majol.
to. 2. Canis.
sine libri,
mibi pag.
548.

Aternitatis Prodromi Caput III.

71

Mors felici-
um diffi-
cillima.

ne te prosperitas, ut multos, praecipites, sera quidem sed
gravi ruina. Difficillima est mors felicitum. Ad rogam
non pervenisset Caelius, si non ad senium. Plurimi ter-
rorum, si in iuventute, fuissent etiam in libertate mor-
tui. Heu quor & quanti mortalium ad aeternos rogos
damnantur, quibus pueris aut juvenibus si vitam mors
rapuisset, contulisset caelum.

Calitum
invitatio.

III. Calites, & charissimi quique ad se nos invitant.
Atqui, ais, a sociis & amicis abundum. Improvide:
adeundi sunt. Parentes tui ubi? In caelo speras, nonne?
Sed & te quoque illuc perventurum. Multos tuorum
seu amicorum seu cognatorum in caelo esse non credis?
Atqui & tu ideo vivis, ut eo & vivis ad illos transferaris.
At haec certa non sunt, sperata sunt tantum. Recte. Ne-
que enim quisquam sperat, quod videt, aut certum ha-
bet. Et ideo Deus, etiam huius virtutis materiem tibi
suggerit. Sperare te iussit caelum, nunquam illud certa
securitate tibi polliceri voluit. Sed & hoc scias, te certa
spe ferri, etiam in rem tibi adhuc incertam. Fidei debi-
tori non habet quod diffidat creditor. Deus, se tibi, af-
firmate dico, debitorem constituit. Vide tu, cujus sis
creditor. An non ille hoc ipso laetus qui clamat: *Scio cui
credidi.*

Homini
Deus se
debitorem
constituit.

IV. Cogita, parvi animi homo, egregiam animi
alacritatem, & ardens moriendi studium divorum
Martyrum, qui omnem mortis apparatus contempe-
runt, qui saevissimos quosque cruciatus ore tenidenti
subierunt. Certe non mors aut labor est terribilis, sed
laboris aut mortis timor. Propterea laudamus eum qui
dixit: Mors non est malum, sed turpiter mori. Pueri
larvas horrent ob imperitiam. Mors quid est? Larva.
Inverte, & ita esse cognosces. At vero nec infantes, nec
pueri, nec mente lapsi mortem timent, turpissimum er-
go est, si eam securitatem nobis ratio non praestat, ad
quam stultitia perducit. Mors tributum & vestigal est
ab omnibus pendendum. Quid ergo tristar, cum pen-
dis quod debes, & facis quod nemo non facit? Neque
quisquam hic ullum sibi fingat privilegium: nullus ha-
ctenus ab lege eximius fuit, nullus erit. Non est unus
omnium qui evadat. *Mundus, inquit Basilus, mortalis est,
& regio morientium.*

Homini
Deus se
debitorem
constituit.

V. Longus mortis metus, quid nisi longum tormen-
tum est? Diu vivis? diu etiam torqueris. Non possum,
inquis, non timere malum, quod imminere video, tam-
en lento passu. Ergo saltem tunc timere cessa, cum in
eo res est, ut tibi omnis timor adimatur. Optime dixit
Tertullianus: *Non est timendum quod nos liberat ab omni
timendo.* Atqui, ais, res formidolosa est, in morbo sic
praevidere mortem sensim adrepentem. Homo ver-
micule, quid tibi vis? An non tuus Servator triginta tri-
bus annis, & amplius, suam ipse mortem, & eam qui-
dem acerbissimam praevidebat tunc illo melior? Sed quia
non solum mortem, sed praevia mortis incommoda tim-
es, Epictetum audi: Tu vero, inquit, non animo firmo
egredieris, sed tremens, propter vestimenta tua, propter
vasa argentea. Infelix, itane haec omne tempus
perdidisti? Quid ergo si agrotaro? Agrotabis honeste.
Quis me curabit? Deus, amici. Duriter decumbam.
Sed ut vir. Domicilium commodum non habeo. In
incommodo agrotabis. Quis autem mihi victum pa-
rabit? Qui etiam alios parant. Quis vero erit morbi
exitus? Quis nisi mors? Non igitur cogitas, caput hoc
malorum omnium, & degeneris animi, & timiditatis
esse, non mortem, sed mortis metum: adversus hunc igitur
te exerce: huc inclinent disputationes omnes, omnia
quae audis, quae legis. Tum scies, hac sola ratione asseri
homines in libertatem.

Malum est
mori tur-
piter.

VI. Quantis heu malis per mortem liberaris? Mori,
est officinam omnium miserationum claudere. Optime
dixit Plinius: *Ea vite conditio est, ut mori plerumque etiam
optimis portus sit, & praecipuum natura bonum.* Quapropter

Longus
mortis
metus.

Caput
omnium
malorum
mortis
metus.

Malorum
per mortem
liberatio.

Caput
omnium
malorum
mortis
metus.

Caput
omnium
malorum
mortis
metus.

Caput
omnium
malorum
mortis
metus.

Caput
omnium
malorum
mortis
metus.

Caput
omnium
malorum
mortis
metus.

Caput
omnium
malorum
mortis
metus.

A hoc primum quisque in remediis animi sui habeat: ex
omnibus bonis quae homini tribuit natura, nullum me-
lius esse tempestiva morte. Caesar apud Sallustium. In
luctu atque miseriis, mortem arumnarum requiem,
non cruciatum esse asserit; eamque cuncta mortalium
mala dissolvere. Ideo sapiens semper cogitat, qualis vita,
non quanta sit. Nam commemorandi nobis natura, non
habitandi diversorium dedit; & vitae usuram sicut pecu-
niae, nulla praestituta die. Quid est igitur quod querare,
si repetit, cum vult? ea conditione acceperas.

VII. In morte carcer panditur, quid trepidas exire?
Gaude potius & gestis, hucusque captivus fueras, nunc
liber eris: patet jam carcer; evola. Quid haec tenus phi-
losophatus es, si hanc philosophiam mori tantopere
reformidas? Ideo hoc corpus acceperis ut redderes, &
ideo reddes ut & denuo recipias cum amplissimo fae-
nore. O quam fatuum est illi spei, illi beatitudini non
inniti, ut hinc laetus exeat ad id quod semper maneat, &
moris compendio mutes, quod in perpetuum non tol-
latur. Patet carcer; evola ad meliora.

VIII. Mors via est, imo janua est per quam admitti-
mur in patriam, ad aeternam vitam, ad immortale gau-
dium. Mors enim non tam vitae finis, quam ad vitam
transitus est. Praclare dixit Bernardus: Moritur quidem
& iustus, sed securus: quippe cuius mors, ut praesentis est
exitus vitae, ita introitus melioris. At dixeris: Diu vivere
quam jucundum est, sed ah quam incertum est, an di-
vina gratia non prius tua culpa te sit desertura quam
vita. Et quis est qui non subinde trepidet de sua perse-
verantia, quam nulla vitae sanctimoniam mereri potest.
Donum est haec, & gratuitum. Ideo qui donum hoc
ambit, donantem sibi conciliet.

IX. Causarum causa est, voluntas Dei, cui ab
aeterno placuit te hoc tempore, hoc loco, hoc morbo, tas Dei,
natura concedere. Quid vni amplius? Deo sic placet,
ita Deo visum est. Haec illa est voluntas quae nil velle
potest mali. Ergo, quod Siracides suadet, *In tempore Eccli. e. 18.
infirmis ostende conversationem tuam.* Sed has omnes
causas in compendium sic confere. 1. Mors Christi.
2. Gratia Dei. 3. Invitatio Calitum. 4. Exempla pra-
euntium. 5. Finis timendorum. 6. Finis omnium malo-
rum. 7. Egressus de carcere. 8. Ingressus in paradisum.
9. Voluntas Dei.

§. 13. Mors igitur formidanda non est.

Ac ergo libens, mi Christiane, quod vel nolens face-
res. Quidquid sit a volente, sit levius, & definit esse
necessitas, ubi voluntas accesserit. Sapiens sic instructus
est, ut, quibus non potest obistere, consentiat. Ergo se-
curus, nil timeas. Natura parens benignissima, nihil
cit horricum; mortem adeo formidabilem error ho-
minum facit, non natura rei provida. Mortem exhor-
tescimus, non quia mala, sed quia hominibus non est exhorre-
nata. Si quid magnum volvis animo, si quid altum
struis, humiles & inepas vulgi voces despice; verum il-
los suspice, quorum imitatio ad veram gloriam via est.
Apud nos late felicitate morientium innumerabilia
sunt exempla. Non te terreant illorum verba, qui mor-
tem vicinam affirmant. Imitare vel illum e priscis, qui
mortis monitori minime asper hunc dedit dialogum.
Morieris: Ista hominis natura est, non poena. Morieris: Haec
conditio intravi ut exirem. Morieris: Gentium jus est
quod mutuum acceperis, reddere. Morieris: Peregrina-
tio est vita, cum multum deambulaveris, domum red-
eundum est. Morieris: Putabam te aliquid novi dicere.
Ad hoc veni, hoc ago, huc me singuli dies adducunt.
Nascenti mihi Natura protinus hunc posuit terminum.
Quid habeo quod indignetur? In haec verba juravi. Morie-
ris: Stultum est timere, quod vitare non possis. Istud non
effugit, etiam qui diu distulit. Morieris: Nec primus, nec
ultimus. Multi me antecesserunt, omnes sequentur.

Cur homo
mortem
exhorre-
nata.

Cur homo
mortem
exhorre-
nata.

Cur homo
mortem
exhorre-
nata.

Cur homo
mortem
exhorre-
nata.

Cur homo
mortem
exhorre-
nata.

Cur homo
mortem
exhorre-
nata.

Cur homo
mortem
exhorre-
nata.

Cur homo
mortem
exhorre-
nata.

Morieris: Hic est humani officii finis. Quis sanus auctorati molestè tulit? Quò transiit Orbis, ego transibo. Ad hanc conditionem cuncta gignuntur. Quod cepit, desinet. *Morieris*. Non adeo grave est, quod tantum semel patiendum est: aeterna verè cruciant. Nunc certè minùs, mors formidanda quàm olim: siquidem olim obstructo celi aditu, hoc unum omnes ingemiscabant:

Noctes atque dies pater atri janua ditis.

Nunc verò læti canimus:

Noctes atque dies pater alti janua celi.

Ingenti itaque animo mors provocanda est, siue nos horribili vastoque impetu aggrediatur, siue quotidiano & vulgari exitu: nihil refert quàm minax veniat, quod à nobis petit minimum est. Nunquam malè de morte sensit, qui bene vixit; neque aliquid perdit, qui acquirit omnia.

De morte
non malè
sensis qui
bene vivit.

§. 14. Quomodo Sancti mortem desiderant,
& tamen formidant.

Lib. 31. moral. cap. 16.
anast. ad.
Cur Paulus
carne
expoliari
formidat.

Videamus Paulum, inquit Gregorius, quomodo amet, quod refugit; quomodo refugiat quod amat. Ecce & mori desiderat, & tamen carne expoliari formidat. Cur hoc? quia etiam victoria in perpetuum lætificat, ipsa nihilominus ad præsens pœna perturbat: & quamvis vincat amor subsequens muneris, tangit tamen non sine mœnore animum pulsus doloris. Sicut enim vir fortis cum vicino belli certamine armis accingitur, & palpitatur & festinat, demit & lævit: quasi pavere per pallorem cernitur, sed per iram vehementer urgetur: ita vir sanctus cum palli non se propinquare conspiciat, & naturæ suæ infirmitate concutitur, & spei suæ soliditate roboratur, & de vicinâ morte trepidat, & tamen quod moriendo verius vivat, exultat. Ad regnum quippe non potest nisi interpositâ morte transire: & ideo confidendo quasi ambigit, & quasi ambigendo confidit: & gaudens metuit, & metuens gaudet, quia scit quod ad bravium quietis non perveniat, nisi hoc quod interfacit, transcendat. Hinc etiam sanctissimi viri ad mortis occursum non nihil trepidant. Ezechias Rex invalescente agitate tabescens flebiliter lamentatur, quod in dimidio dierum suorum vadat ad portas inferi. Quid? Nonne ab ipso Davide, vocem illam expressit mortis formido: Ne revoces me in dimidio dierum meorum? Quid de Abrahamo, Jacob, Eliâ dicemus: qui etiam, ut è paginis sacris discimus, mortem timerunt, sed moderatè. Elias mortis fugitans, mortem tamen sub a junipero invitavit.

Isaie c. 38.
vers. 10.

Psal. tot.
vers. 25.
3. Reg. c. 19.
vers. 4.

2. Sub umbra crucis
Christi.

Surius in
vita Arsenii
c. 27. die 19.
Iulii.

L. 2. de Ira.
cap. 3.

b. Summa, hoc
est, extrema
partes, manus,
pedes,
labia.
c. Guil. Zeno-
notar. lib. 5.
de vita Ca-
voli V.

Arsenius, vir centum viginti annorum, nullo unquam morbo tentatus, postquam annis quinquaginta quinque servisset Deo, jam migraturus è vitâ, non nihil trepidare cepit, imò & lacrymis madere. Præsentis hoc mirati: Etiam tu pater, ajunt, mortem metuis? At ille: Revera, inquit, ex quo monachum indui, hanc horam formidare nunquam desii. Ad rem præclare dixit Seneca: Itaque & fortissimus plegumque vir, dum armatur, expalluit: & signo pugnae dato, ferocissimo militi paululum genua tremuerunt: & magno imperatori, antequam inter se acies arcerent, cor exiluit: & oratori eloquentissimo, dum ad dicendum componitur, b. summa riquerunt. Hoc prorsus videtur evenisse Carolo V. maximo Imperatori, qui in omnibus bellicis expeditionibus animosissimus, ad omnia pericula impavidus; qui ad nullum curulis tormenti tonitru expalluit, nec caput submisit: nihilominus cum ante praelium thorace ferreo armaretur, non nihil cohortescere solebat, & pallore suffundi. At verò ubi jam galea capiti, gladius lateri, lorica corpori harebat, leonem spirans, in hostem velut ferreus gigas ferebatur.

Ita mortem optimi quique & desiderant & formidant, cupiunt exire & metunt. Sed præstat cum Catone mori quàm cum Antonio vivere. Mortem vicit qui dextrè passus est à morte se vinci.

§. 15. Mors mala vitam malam sequitur.

Quoniam admodum arbor incisa illac ruit quâ propendit: ita plerumque quâ propendimus dum vivimus, illac cadimus cum morimur: pede quo cepimus, semper imus. Monstro simile, si vitam pessimè actam mors claudat laudabilis. Quæ viventi fuere in deliciis, eadem recurrant morienti. Aulicus Regis Cœnæ famulus qui magis suo domino, quàm Servatori Christo placere studuit, cum ad extrema venisset, conscientie curam non tam negligere quàm differre videri voluit. Demum ubi cacodæmones cum ingenti flagitiorum codice triumphantes vidit, desperans salutis obiit. Dum impius Chrysaorius, Inducias clamat, inducias vel usque mane, negatis induciis expirat. Herodes Agrippa prout flagitiis vitam implevit, sic & mortem. Herodias filatrix quæ Baptista caput carnifici secandum objecit, etiam suum caput glacie sectum amisit. Sic Jezabel & Athalia Reginæ, sic Reges Benadad & Balchazar, sic Antiochus, sic alii sexcenti, qualem egerunt vitam, talem habuerunt & mortem.

Mors sapientum gemenda, sed multò magis stultorum vita. Mors peccatorum pessima, & aeternitatis luctuosissima ingressus sine ullo exitu irrevocabilis. Stultè mortem timeret, qui vitam negligit. Qui luxuria vivit, vivus moritur.

§. 16. Mors bona vitam bonam sequitur.

Verissimè dixit Augustinus: Mala mors putanda non est, quam bona vita præcesserit. Neque enim facit malam mortem nisi quod sequitur mortem. Nimium boni seminis bona messis est. Regia ad bonam mortem via vita bona est, vita bona: is gradus ad vitam primus, is medius, & ad bonam ultimus est. Vitam & mortem non malè syllogismo mortem comparem: syllogismi finis, conclusio est; vitæ, mors. At vero conclusio vera est aut falsa, pro antecedentium naturâ: sic omnino mors bona vel mala est, prout antecesserit bona vel mala vivendi ratio. Ita divinus Paulus severè pronuntians: Quorum finis, inquit, erit secundum opera eorum.

Memoranda mors fuit sanctissimi martyris Felicis, qui, cum ad supplicium duceretur, sibi ipse gratulatus est, cum altâ voce: Virginitatem, inquit, cultodivi, Evangelia servavi, veritatem prædicaui, nunc flecto cervicem Deo victima. Narrant religiosissimæ vitæ virum subitâ morte occupatum, repertum esse mortuum in mulo, illo qui dem corporis habitu, ut digitum servaret intentum sacris biblis, & illi etiam pagina, in qua Sapientia præmonet: Iustus si morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus, seu subita.

Mellissimus ille Bernardus aeternitatis jam vicinus, suos ultimum affatus: Quia, inquit, non magna religionis exempla vobis relinquo, tria tamen, quæ magis à me observata memini, sedulo imitanda commendo. 1. Minus sensui meo quàm alterius credidi. 2. Læsus à lædente vindictam non expeti. 3. Neminem unquam offendere volui: quidquid contra evenit, sedavi ut potui. Jam proximus morti, epistolam tamen ad Arnaldum Bonavallis Abbatem dictavi in hæc verba: Spiritus promptus est in carne infirmâ. Orate Salvatorem, ut tempestivum jam exitum non differat, sed custodiat. Curate munire vortis calcaneum nudum meritis: ut is qui insidiatur, invenire non possit ubi figat dentem, & vulnus infligat.

Gerardus & genere & religione Bernardi frater, hoc ipsum quod affirmamus (mortem bonam bonæ vitæ conjungi) affatim demonstravit, sed de hoc Bernardum ipsum, quem ipse dolor disertum fecit, loquentem audiamus: Utinam, inquit, non te amiserim sed præmiterim, utinam vel tardè aliquando sequar te quoecumque ieris. Non enim dubium quin ad illos ieris quos circa medium

Æternitatis Prodromi Caput III.

73

medium extrema noctis tue invitabas ad laudem, cum in vultu & voce exultationis, subito erupisti in illud Davidicū, stupentibus qui assistebant: *Laudate dominum de calis, laudate eum in excelsis*. Jam tibi, frater mi, nocte adhuc mediā discebat, nox sicut dies illuminabatur. Accitus sum ego ad id miraculi, videre exultantem in morte hominem, & insultantem morti: Ubi est mors victoria tua? ubi est mors stimulus tuus: Jam non stimulus, sed jubilus. Jam cantando moritur homo, & moriendo cantat. Usurparis ad lætitiā mater mœroris, usurparis ad gloriā gloriæ inimica, usurparis ad introitum regni porta inferi, & fovea perditionis, ad inventionem salutis, idque ab homine peccatore. Juste nimirum, quia tu iniquē in hominem innocentem & justum potestatem temerariam usurpasti. Mortua es o mors & perforata hamo quem incauta glutisti, cujus illa vox est in Propheta: *O morsero mors tua, morsus tuus, ero inferne*. Illo, inquam, hamo perforata, transeuntibus per medium tui fidelibus latum lætūque exitum pandis ad vitam. Gerardus te non formidat, larvalis effigies. Gerardus per medias fauces tuas transit ad patriam, non modo securus, sed & lætābundus & laudans. Cum ergo supervenisset, & extrema jam Plalmi me audiente clara voce complexer, suspiciens in cælum, ait: Pater in manus tuas commendo spiritum meum. Et repetens eundem sermonem, ac frequenter ingeminans, Pater, Pater, conversus ad me exhilaratā facie, Quanta, inquit, dignatio Dei, patrem hominum esse? quanta hominum gloria, Dei filios esse & hæredes! sic cantabat, quem nos lugemus, in quo & meum (fateor) luctum panē in cantum convertit, dum intentus gloriæ ejus, propriæ ferē miseriam obliviscor. Mori malē non potest, qui non malē vixit.

§. 17. Qualis vita, talis mors.

Venator defessa toro cum membra reponit, Mens tamen ad silvas & sua lustra redit. Nimirum quæ diurnis agitamus curis, recurrant nocturnis. Eodem profus modo, quibus in vitā insuevimus, ea placent & in morte. Hinc talis plerumque mors est, qualis præcessit vita. Aurifabrum ajunt fuisse, cui etiam in ipsā fati lineā libuit esse negligentem salutis, & plus curare argentum quam cælum. Huic argentea Christi crucifixi statua veneranda atque osculanda porrigebatur, monebaturque mortem illius cogitare, qui humanam gentem ab interitu revocasset tam acerbo leti genere. At ille inferorum ac calci, ille sui atque Dei, ille omnium sanctorum cogitationum oblitus: Et quæso, ajebat, quot pondo esse censetis hanc imaginem? Aurifex miserrime, non sanctiora cogites, in hoc æternæ salutis punctificio, in illo quo vita & mors distinguitur monēto. Ita profus quod diurnis versamus studiis, id nocturnis somniamus ludibriis, & quod in vitā agimus, in morte cum agimus animam, raro desinimus. An non hos tales vulpi similes esse dixeris? quæ cum ad patibulum duceretur, ultimum adhuc plateam anserum transire cupiebat: ita qui aurum amant, qui voluptates inhiant, oculis jam morte pressis, & spiritu supremos anhelitus red-dente, etiamnum aurum, etiamnum voluptates somniant. Sic vivimus, si sperimus.

Quantō melius Socrates, qui nec ipso quidem excessu vitæ, sui & honesti potuit oblivisci: Quantō sanctius ille Christiani sanguinis, nec infimæ fortis famulus? Aurilicū erat servitium Oenoponti graviter decumbens, jamque rationes cum sacerdote putarat, cum usu venit ut sui levandæ frigidam posceret. Datur: & cum portet poculo, dicis causā, jubetur ei, quem amicissimum haberet, propinare. Lætulum fortē aulica turba coronabat. Tum ille circumferre oculos, & ex adverso Christi patientem iconem contemplari, atque: Christo, in-

Tom. I.

Aquit, propino charissimo meo, qui me ab inferis vindicavit. Cujus dicti suavitatis omnium animos mirē permulsit, at ille postmodum ad amicissimum feliciter migravit. *Non sic impij, non sic.*

Antiochus Rex Syriæ Judæos immanissimē vexavit: Antiochus Maximinus verò Imperator crudelissimis edictis & atrocissimis cruciatibus funditus Christianos delere statuit, quorum uterque tandem divinā se excrente justitia in morbum deterrimum lapsus, cum aliunde nulla se auxilij spes ostenderet, ille Judæos, hic Christianos enixissimē rogavit, ut pro salute ipsorum supplicarent Deo suo, simillimi planē corvo Ætopico, qui cum lethali morbo urgeretur, matrem assidentem monebat, ne apploret sibi: quin potius sanitatem suam precibus commendaret Diis. Cui illa: O mi fili, quem Deorum tibi propitium fore confidis, cum nullus sit, & cujus arā, victimarum partem non lis furatur.

B Ergo quales vivimus, tales morimur, tales & judicamur, tales aut Orco asserimur, aut Cælo.

§. 18. Bone mortis votum.

Moriatur anima mea morte justorum, & stant novissimi. *Num. c. 23. ma mea horum similia; exclamat vates Balaam. v. 10.* Quantō rectius vovisset: Vivat anima mea vitā justorum, ut & mori possit morte justorum. Ridiculum est, mortem bonam appetere, & bonam vitam fugere. Bene vivere laboris, bene mori felicitatis est, sed istud ab re laboris, illo pendet. Qui recusat rubrum pelagus transire, non poterit manna comedere; qui Ægyptiam servitutem amat, terras beatas non continget. Pie hic & eleganter Bernardus: *Vitam, inquit, hac morte ego frequenter cadam, & evadam laqueos mortis, ut non sedam vitæ luxuriantis mortifera blandimenta, ut non obstupescam ad sensum libidinis, ad esum avaritiæ, ad iracundiæ & impatientiæ stimulos, & angores sollicitudinum & molestias curarum. Bona mors quæ vitam non auget, sed transfert in melius.*

C Niditrum hæc illa mors est, quam sibi votis omnibus expectat, qui vitam ambit mortis ignaram. Ante mortem mori vitis, mors omnium optima est. *Mors optima quæ?*

§. 19. Somnus Mortis frater.

Refert Pausanias, Olympiæ visam à se statuem, noctem, figurā habitūque muliebri: hæc puerum Noctis si-album dormientem dextera tenebat, levā nigrum dormientem similem. Horum primum appellari Somnum, alterum Letum, utrumque autem Noctis esse filium. *Lib. 6. Æ-nid.* Hinc Maro consanguineum Leti soporem facit. Gorgias Leontinus, jam senio confectus, & ad vitæ metam spectans, adversa valetudine correptus est. Ad hunc amicorum quidam revulsit, repetitque optimū senem in somnum prolapsus: evigilantem interrogavit, qui haberet? Cui Gorgias respondit: Jam somnus incipit suo me fratri tradere.

D Quisquis est Christiani sanguinis, nunquam se somno permittat, quin suam prius conscientiam conveniat, & noxas dolendo detergat. Multi dormire cœperunt & simul mori, qui prius vitam quam somnum finierunt. Itaque ipse etiam somnus Leti frater timendus, & quā fieri potest, non cautissimē tantum, sed & caustissimē adeundus. Qui non castē dormit, vix castē vigilabit.

Somnus timendus.

§. 20. Mortis prodromi.

ÆTERNITATIS prodromus mors, mortis prodromi mi notissimi, dolores & signa letalia. Letale si-prodromi-gnum, si Plinio credimus, in furoris agitudine, risus *Lib. 7. nat. est; in aliis verò morbis, inæqualis & formicans ve-hist. c. 51. natus percussus, sed & oculi ac nares indubitata mor-tis signa exhibent.* Cum Plinio experientia quoque loquitur, vicinæ mortis esse indicia, cum periculosē egroti itinera disponunt, & fugam moliantur à lecto; cum straga-

stragulam vestem plicant, aut operimenti quasi villos ^A
deceperunt. Preter hæc subinde quedam velut prælia
sunt quæ mortem appropinquantem non vanè nuntiant.
Augustus Imperator ante efflatam animam subito pa-
vesfactus, à quadraginta fæ juvenibus abrupi questus est.
Id quoque magis prælagium, inquit Suetonius, quàm
mentis alienatæ signum fuit. Siquidem totidem Præ-
toriani milites, eum mortuum in publicum extule-
runt.

Platarch. &
Arrian.

Cū Alexander Rex Macedo ad Babylonem navigaret, exortus ventus regium capitis ornamentum & alligatum ei diadema rapuit, ornamentum in aquas delapso, palustri arundini adhaesit, diadema. Hoc ē nautis quidam allatum iri, sed ne illud natando maderet, capiti impoluit, atque sic Alexander retulit. Muneri loco talentum accepit nauta, sed mox Chaldaeorum monitu capite plexus est. Sed nec Alexander mortem effugit, quam ei ablatum diadema proximam portendit.

Baron. tom.
12. anno
1185. Vide
consider. de
Æternitate
Consid. 5. §
3. Cap. 1.
§. 38. suprà.
Chronicon
Monasterii
Menach.

Anno Christiano 1185. cum ingens, idque ultimum
Andronico Commeno Imperatori exitium immineret,
Constantinopoli in templo statua beati Pauli, quam ei
Andronicus posuerat, ubertim flevit. Nec vana fuerunt
lacrimae, quas Imperator sanguine suo diluit.

Prælagum omnium Guilelmi Ducis Bavariam su-
pra narravimus. Huic fangis cognati virginem ad-
stitimus. Barbara Bavarie princeps, quinquennis cœ-
nobium virginum Monachii est ingressa. Hanc Rex
Gallie conjugem sibi petuit à Duce Alberto fratre ger-
mano Barbare. Hoc cum innotuisset puella, triduum
petuit deliberationi. Et isto quidem tempore remotis à
se arbitris, cum solo Deo egit, ardens sæpius preca-
ta in tempus, divinæ voluntati explorandæ. Elapso tri-
dum respondit: Mei parentes me Deo donarunt, hoc
ego donum non revoco. Ita in cœnobio perman-
sit. Inter alia sibi concessa habuit amaricum tam pro-
digiosæ magnitudinis, ut huic portandæ viginti viri
sufficerent. Grandem deinde caveam avibus plenam
aluit. Sed & torquem aureum fidei sacro velamine, nu-
do corpori applicitum gessavit. Verum quatuordecim
diebus ante obitum Barbare, amaricum omnis
exaruit; nocte alterâ omnes aves repertæ sunt morte;
tertiâ demum nocte medius torques rupit. Bar-
bara prælagi animi virgo, Antistitam conveniens; Hæc
omnia, inquit, me perunt. Et paucis post diebus, cum
animum ageret decimum septimum, obiit, de Divo
Ioanni Baptista sacro, anno 1472. Post illustissimæ
huius virginis mortem decimo quarto die; alia è mo-
nialium numero defuncta est, hanc iterum alia atque
aliæ secute fuit moriendo, dum viginti virgines, ex e-
adem sacra familia certis intervallis obierunt.

Dicto lib.

Habent subinde viri principes feminaeque mortis suae praesigia, insolitos latratus canum, rugitus leonum, intempestivos in horologiis sonitus, nocturnos in arcibus tumultos, aliaque propinque mortis indicia. Rectissime dixit Plinius: Cum innumerabilia sint mortis signa, salutis securitatisque nulla sunt. Quid verò illa omnia monent, nisi hoc ipsum: Memento te esse hominem, o homo! Aeternitatem cogita ad quam properas: Brevi est eundem, nam hoīes es quare viam: Age sis, para te, ad Dei tribunal reorū in omnium scopulum vocatis. Qualis vixisti, talis judicaberis.

§. 21. *Quid ad mortis nuntium respondendum.*

Paulinus in
vici Am-
brosii.

Beatus Ambrosius, accepto mortis nuntio, cū amici lugerent rogarentque ut longius vitæ spatium à Deo posceret: Non sic vixi, ait, ut me pudeat inter vos vivere: sed nec mori timeo, quia bonum Dominum habemus.

Sapientissimum hoc responsum Augustinus plurimum suspexit, & apud suos tanquam climata profusum & liberata verba maximopere commendavit. Ideo enim dixisse censuimus, *Nec mori timeo, quia bonum Dominum habemus*, ne crederetur de purgatissimis suis moribus praesentius sentire, qui magis Domini bonitati, quam suis meritis fidebat.

Ipse Augustinus, ad mortis nuntium nil turbatus: *Possid. in vi-
ta Augustini*
Non erit magnus, inquit, magnum putans quod ca-
dunt ligna & lapides. & mortales moriuntur. *c. 27.*

Aurei oris orator Chrysostomus paullo ante mor-
tem, exul ad Innocentium scripsit : Nos tertium jam
annum in exilio versamur, expositi petentibus, fami-
bello, contumaci incurfionibus, solitudini inenarrabili,
quotidiane morti, Iusticie gladiis. Cum vero jam ef-
flet acturus animam, clare pronuntiavit : *Gloria tibi
Domine, de rebus omnibus.*

Divus Cyprianus ob Christianam religionem capite
damnatus, ingenti spiritu dixit: Deo gratias, qui me
corporis vinculis dignatur absolvere.

Hos sanctissimos viros imitetur moriturus, dicatque hoc ipsum sæpius : *Deo gratias, Gloria tibi Domine, de rebus omnibus*. Sat mihi vigiliatum inter spinas, sat lulum inter feras, sat laboratum inter procellas. Nunc, quia vigiliarum, & lulum, & laboris finem video, *Deo gratias, Gloria tibi Domine, de rebus omnibus*. Nimirum, quibus vita est radio, mors est lucro.

6. 22. Mors dulcissima, sed pessima.

Georgius Clarentia Dux à fratre Eduardo IV. Angliae Rege ob suspensionem affectatū regni iustus est mori, data tamen mortis optione. Ille suauissimam mortem electurus, labrum vino Cretico impleri præcepit, in hoc ipse se collocauit, atque ut alii per stillicidia emittunt animam, sic ille dulcissimum liquorem sorbendo, stillatim admisit mortem, submersus tandem in hoc tam suavi, sed letali balneo.

Si mores spectemus, suus quisque sic moriuntur! Voluptatum melleam potionem tam intemperanter bibunt quam sicut, nec ullum faciunt aut sicuti ad bibendi modum. Ita dum sugunt, dum lambunt, dum sorbent, dum tota anima in se trahunt voluptates vanas, breves, facidas, penitendas, heu miseri guttatim exitium combibunt, ventris acclibidinis mancipia. Atque quod avidius melleam hanc potionem hauriunt, eo citius se submergunt. Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.

§. 23. *Melior mors quàm vita amara.*

Parstat semel mori, quam ad morem saepius accedere. Quotidie morimur, infantiam animus, deinde pueritiam, deinde adolescentiam; usque ad hesternum, quicquid transiit temporis, perit, nec sine labore, ac ærumnis plurimis. Has Gregorius Nazianzenus compendio complexus: Nullum, inquit, inter homines bonum est, quod non aliquid habeat admixtum vitii; opes, sunt infidia; pauperas, pedica est; dignitatum fastus, mera sunt insomnia. Imperare, periculosum; alterius imperio lubesse, molestum: iuventus est temporis fervor; canities, tristis vite occasus. Gloria, est aer; nobilitas, verus sanguis, maritimonium, est vinum; liberi, sunt sēges curarum: satietas petulantiam, egestas impatientiam suadet. Omnia denique mortalibus laboriosa sunt; omnia humana merus metus, risus, fluctus; merus status, fumus, volatus. Quidquid in orbe cernitur orbis quidam est perpetua conversione similibus omnia volvens, qui modò videtur stabilis, modò dubius est, modò labilis, diebus, noctibus, laboribus, moribus, mœroribus, voluptatibus, calamitatibus semper incertus ac varius. Et quid demum post illa tam incerta Mors certissima. Eleganter prorsus Augustinus: Mors

Eternitatis Prodromi Caput III.

75

sola, inquit, certa est, cetera sunt incerta omnia. Conceptus est puer, forte natus, forte non natus, sed abortu perit. Si natus sit, forte crescit, forte non crescit; forte senescit, forte non senescit; forte dives erit, forte pauper; forte honoratus erit, forte abjectus; forte uxor ducet, forte non ducet; forte habebit filios, forte non habebit; forte egrotabit, forte non egrotabit; forte a bestia devorabitur, forte non devorabitur. Nunquid possumus dicere: forte morietur, forte non morietur.

Divinae paginae Regis Alexandri fatum ita depingunt: *Et post hac decidit in lectum, & cognovit quia moreretur.* O quanta vis verbulo, *Post hac*, & illi, *decidit*, sed & isti, *quia moreretur.* Orbem, imò orbis plures victoriarum spe jam devoraverat Alexander; *Eternis* annalibus dignissima gessisse sibi visus est: nihilominus post tot tantaeque victorias, victus cecidit, non modo in lectum, sed & in tumulum, sarcophago contentus. Refert Petrus Alfonsus, Alexandro jam vitæ facto, complures philosophos confluisse, qui super regio funere varia pronunciarent. Fuit, qui diceret: En, imò quatuor ulnarum spatium ei satis est, cui spatiofissimus terrarum orbis non suffecerat. Subjungit alter: Heri potuit Alexander quos voluit a morte liberare, hodie non potest seipsum. Aureum defuncti loculum contemplatus unus: Heri, aiebat, Alexander ex auro fecit thesaurum, jam mutatis vicibus thesaurum ex Alexandro facit aurum. Ita dictis eruditè certatum est; omnium tamen una erat vox, quæ divini oraculi: *Post hac decidit in lectum, & mortuus est.*

En, in quantas saepe cogitationes, obliiti conditionis nostrae venimus! Immortalia (utinam caelestia) volumus animo, & in nepotes pronepotisque disponimus, cum interim longa conantes mors opprimat, & hoc quod senectus vocat, pauci sunt circuitus annorum. Eccur, obsecro, morti fidimus? Circumspicite quam levibus causis amittamus vitam: non cibis nobis, non humor, non vigilia, non somnus sine mensura quadam salubria sunt. Morti ad nos aditum pandunt pes leviter offensus, auricular dolor, dens verminans, cibus stomacho parum obsequens, humoris corrupti guttula. Nunquid ut extinguamur, res magni moliementum est? Odor, saporalistudo, nutrimentum ipsum, & sine quibus vivere non possumus, mortifera sunt. Humanum corpusculum, imbecille, fluidum, putre, morbidum, quocunque se moveret, infirmitatis suae statim conficiunt, non omne caelum fert, aquarum novitatibus, statique non familiaris aura, & tenuissimis causis laeditur. Ergo Siracidae credamus. Ergo *melior mors est (o mortales) quam vita amara, & requies aeterna quam languor perseverans.* Ergo, melior habitatio est in caelis, quam peregrinatio in terris.

§. 24. Beatitudo mortis.

Scribe: Beati mortui qui in Domino moriuntur: amodo enim illorum sequuntur illos. In Domino mori, idem est, quod mori servum Domini, uti de Moise sacra pagina loquitur: *Moses servus meus mortuus est.* Quasi Dominus diceret, inquit Cajetanus, Licet quandoque peccaverit, & peccando non fuerit servus meus; attamen mortuus est servus meus; mortuus est in statu servitutis meae; mortuus est sic, quod quidquid erat, & quidquid operabatur, meum erat; servus enim totum quod est, domini est. Et talis servus Domini, illud Simeonis carmen in ipsa morte moduletur: *Nunc dimittis servum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace.* Omnino in pace, eaque aeterna, ad cuius statim initium, omnium proborum hominum bella finiuntur, aeternum non resuscitanda. Tales etiam servi Dei in Domino moriuntur, qui in Domini sinu quasi morientes conquiescunt, & sic quiescendo suaviter in mortem ob-

Tom. I.

A dormiscunt. Ita Stephanus inter ipsos saxorum nimbos, *Atq. c. 7.* in tanto lapidanti tumultu & fremitu, obdormiuit in *v. 60.* Domino. Ita & Lazarum amicū suum Christus dormire *Ioan. c. 11.* dixit. Sic & Moyses servus Domini mortuus est jubente *v. 11.* Domino, vel ut alii exponunt, super os Jehovah, seu, ex osculo Jehovah; hoc sensu: Sicut mater infantulum brachiis suis indormiente deosculatur, & sic in lectulo blandè reponit; ita Moyses, seu dormientem infantem, Deus per osculum & amplexū in sinu Abrahae quasi in lectulo collocavit. Nimirum, *Cum dederit dilectis suis somnum, ecce hereditas Domini.* Beati ergo tales mortui, & nimirum beati, quia nunquā amplius futuri miseri. Bona, inquit Bernardus, mors iusti propter requiem, melior, propter novitatem, optima propter securitatem. Beati, tēque beati tales, opera enim illorum sequuntur illos: sequuntur tanquam famuli suum dominum, tāquam filii suum patrem, discipuli suum præceptorem, milites suum ducem, nobiles suum regem; sequuntur usque ad tribunal Dei; deducunt & comitantur usque ad supremam Dei curiam, quod hi soli nobiles famuli admittuntur. Atque uti quantum quisque dives sit ac nobilis, ex famulorum cum numero, tum ornatu cognoscitur: ita qui ante Regem gloriè dignè apparere cupit, sibi de tali familiā provideat, curēque ut ea se stipet, sicque quam numerosissima & ornatissima. Et licet bona opera nostra praecedant nos merito, sequuntur tamen praemio; labor qui in illis, praerit; merces quæ ab illis, subsequitur.

§. 25. Valedictio morientis ad vivos eadem viā secuturos.

QVarum me peniteat, multa sunt; virtutis saepius neglecte, & temporis male consumpti. Quam potuissim, imò debuissim fuisse patientior, submissior, & quotidianæ mortis studiosior! quantillius in me divini amoris igniculus spiravit! Miserere mei Deus, miserere mei, secundum magnam misericordiam tuam: parce peccanti, o infinita bonitas, per filii tui sanguinem & mortē te precor. Sed & vos quoque offendi dictis vel factis, ignoretis; parentem habetis reum & dolentē: atque hoc mihi abituro viaticum non negate, offensionum mearū omnium veniam. Ne quales exemplo meo, quod saepe pravum fuit, vestra decreseat virtus. In oculis vobis sunt sanctorum mores & vita, ad quam & vestra sese conformet: illorum patientiam, submissionem, obedientiam accēsis studiis emulamini. Sed & vobis gratias ago maximas, quotquot mihi benefecistis; quotquot me iuvistis seu manu & opere, seu cura, consilio & amore. Deus, bonorum fons inexhaustus, & amoris pelagus immensum, vicem reddat amoris vestro. In eos certe bonus hic Deus liberalissimus esse solet, qui toto se ipsius sanctissima providentia committunt. Preclarissima quidem virtus est Obedientia, & sine quā reliquæ in homine religio, nec virtutes quidem sunt. Summè necessaria est Patientia. Excellētissima est submissio, sique ipsius contemptus. Christo charissima virtus est paupertas: Virtutum regina Charitas est. At verò præ ceteris virtutibus omnibus singulare quid Fiducia in Deum præ ceteris virtutibus habere mihi videtur. Fiducia in Deum, & plena summet in divinam providentiam resignatio, quam & sacra pagina adeo commendat; quæ & regio vari continuū in ore est; quam demum Christus tot argumentis, à floribus etiam & ayiculis petitis perluadere conatur. Hujus fiduciæ vires, & quæ illam animi tranquillitas sequatur, nec nosse, nec aliunde notas credere potest, qui non semper atque in omni re, maximā, minimā, perfectissimè Deo fidit, divineque Providentiæ ac voluntatis se totum integerrimè permittit. Neque hominum ulus est, puto, qui hac in Deum spe fiduciæque fuerit, & non saepius arcana in se mitacula deprehenderit. Fidamus Deo, nosq; totos divine dispositioni, quā possumus plenissimè credamus: ipse provalebit, ipsi erunt de nobis. Ego quidem, quod cernitis, ad Dei tribunal citor, rationem

G 2

tionem redditurus de sexaginta annis. Omnia mea, facta, dicta, cogitata illi iudici sunt apertissima; nihil latere poterit: omnes vitæ meæ actus sententiam decretoriam accipient. Heu horreo; nam verè horrendū est iudici Deo sistere. Sed est quod me in tā arctis rebus solatur. Licet ergo servus sim improbus, bonus est tamen Dominus meus, & infinitè bonus, qui servulum quantumvis malum, suum tamen fuisse agnosceret. Non parum etiam praesidii pono in Divis illis quos ad mortem meam & ultimum certamen invitavi, cum diebus ipsorum honori festis caelestem mensam hoc sine accumbere, ut mihi Divos illos Divaque propitiarem, volentesque redderem ad ferendum in morte auxilium. Sed & causæ meæ, subsidii plurimum & pattoemini spero à sanctis Angelis, quos singulariter venerari, mihi que demereri, licet officiis non dignis, quotidie conatus sum. Hos tutelares purissimos spiritus, cum omnibus Sanctis, jam iudici sistendus, corde & ore invoco. Vos verò universi etiamnum superstitēs salvere, meque suo quisque ordine secuturi Valete.

§. 26. Morientium extrema monita.

Vti sol ad occasum tendens amerior est, sic homo morti vicinus, plerumque sapientior. Hinc illæ morientium orationes à sapientia laudatissimæ. In specimen pauca dabimus.

Cyrus Rex moriturus: Corpus meum, inquit, si filii, cum diem supremum clausero, nec in argento, nec in ullo alio metallo condite, sed rem suam terræ reddite. Postrema ejus vox fuit: Si in amicos beneficii fueritis, etiam in hostes animadvertendi facultas non deerit. Valete filii charissimi, atque idem matri meis verbis renunciate. Vos itidem amici, qui adestis salvere.

a Sapienter planè Theophrastus moriens dixit: Multa dulcia mentitur vita, obsequio gloriæ, cuius amore nihil est vanius. b Huc spectat Severi Imperatoris morientis dictum: Omnia fui, sed nihil prodest.

c Constantius Imperator Constantini Magni parens jam nforturus imperiū filio transcribens, mira hilaritate animi: Nunc, inquit, mortem propè pluri quam ipsam immortalitatem æstimō: filium imperatorem relinquo. Hic vir hic est, qui post ducentos septuaginta annos, Christianorum lacrymas absterfit, & tyrannorum crudelitatem vindicavit; Christus cum Constantino verè in armis fuit.

d Rex Galliarū Ludovicus in extremis filio hæc præcepit. Cave, mi fili, ne unquam letale peccatum admittas: potius omne tormenti genus perfer, quam talem culpam perpetres. Peccata quæbò confitere, eosque tibi confessarios delige; qui agenda docere, cavenda finire audeant monere, & vitia reprehendere. Parentibus obedientiam, amorem ac reverentiam exhibe.

Clotarius Rex in vili villā moriens: Quid putatis, inquit, quantus ille Rex est, qui tantos reges interficit?

Carolus V. Imperator augustissimus, morti jam vicinus, vocato ad se filio Philippo II. hitum ei cilicium & cruentum flagellum, quibus in se usus, aservanda tradidit, non sine præclaris monitis.

Philippus II. Hispaniarum Rex vitam pariter clausurus, ubi ex arcano scrinio illud ipsum parentis cilicium & flagellū, quibus etiam ipse corpus domuit, Philippo III. filio munus protulisset, hæc insuper adjiciens monita: Magnam, inquit gratiam tibi fecerit Deus; si te ad illud gloriæ fastigium elexerit, quo me præcurrem habuisti. Sed ex animo te obtestor, cum id assecutus fueris huius etiam lectioni, in quo me jam vides, memineris; hinc, ut cernis, subsistit omnis mundi gloria. Dein commendo tibi sedis Apostolicæ obedientiam, fidei Catholicæ protectionem, Religionis Catholicæ zelum, Reipublicæ pacem, & in subditos iustitiam. Si Deus his

A meis consiliis subscripserit, suum regem non amittet hoc regnum, sed utiliter commutabit.

Ferdinandus Magnus Castellæ Rex mortem obiit natali die, jam facti sui è B. Ilidori monitu certus, postmodum cunctis prorsus regio, præfulibus comitantibus, delatus est in templum. Hic singula regum ornamenta deponens, Deoque sua velut restituens, ad aram remisit, ipse cilicio indutus, & cinere aspersus, in terram se abiecit cum lacrymis, dixitque: Domine, regnum quod à te accepi tibi restituo: colloca me, queso, in aeternā luce. Altero ab hoc die sacramentis munitus, in eodem templo vitam sanctissime finiit, ubi annis quadraginta regno præfulset.

Lucius Marinus de rebus Hispan. l. 18. prope finem.

Carolus Rex Sicilia cum in ultimis esset, hæc locutus est: O vanas hominum cogitationes! Ah, miseri! honoribus delectamur, aurum acervamus, & negligimus cælum. Beatam pauperum sortem, qui tenui salino contenti, somnos ducunt tranquillissimos. Quid me regnū, quid omnium obsequia jam juvant? miser esse potuissim sine tantis impendiis. Nondum corpi vivere, & jam cogor vivēdi finem facere. Ubi nunc vires imperii mei eadem me necessitas involvit quæ vilissimum mendiculum. E tot millibus famulorum, clientum, adulatorum, ne quidem unus est, qui comes ire velit aut possit ad Dei tribunal. Ite nunc mortales, & magnis cogitationibus pectora implete. Ite cauti & opes anxie captas per mille annos disponite, hodiernā vel crastinā morituri. Vale igitur terra: utinam dicere liceat, Salve cælum.

Sed ne silentio transeamus opulentissimum regum, & sanctissimum, solem Hebrææ gentis Davidem, qui è vitā discessurus: Ego, inquit, ingredior viam universæ terræ. Et ad filium conversus: Tu quærem Salomon fili mi, ait, scito Deum patris tui. & servi ei corde perfecto, & animo voluntario.

Omnia enim corda scrutatur Dominus, & universas mentium cogitationes intelligit. Si quaesieris eum, invenies: si autem dereliqueris eum, projiciet te in æternum. Terribilis exhortatio, & quæ vel adamantinum pectus penetrat. Hac ultimā concione suā David, optimæ vitæ capita ex ætissime complexus est, scilicet, Dei præsentiam ubique cogitandam; Deo fidelissime serviendum; obedientiæ premium fore ipsum Deum; prævaricatori æternum imminere supplicium.

Ita mors devorat omnes, ducit reges, trahit populos, impellit gentes; non precibus flecti, non divitiis placari, non lacrymis persuaderi, neque ullis unquam viribus superari potest. Sed æquo animo sapiens, stultus iniquo vitam deserit.

§. 27. Christus invitatur.

Mane mecum Domine, quoniam advesperascit, & inclinata est jam dies. Dies vitæ meæ in noctem præceps vergit, nec ullus est solus, qui properantem hunc solem sistat, & diem extendat: lux mea jam jam occidit in terræ sinum festinat. Sed uti sol quotidie terrā sepelitur, & ipse suas ite exequias, & tamen quotidie velut redivivus è suo illo tumulo emergit: sic & ego, sic & omnes quotquot vivimus, in terram quidem abibimus, illius gremio condendi: sed redibimus è terrā, sole ipso clariores.

Ergo, o Christe, o mi amantissime Servator, mane mecum, en advesperascit: oculi, aures, sensus omnes à me deficient & abeunt in singulas pæne horas; nec abeuntes morari possum aut retinere. Tu solus oro, ne me deferas, Jesu benignissime, & cetera libens dimittam. Abite omnia alia; missionem do, & veniam. Meus creator mecum est, satis est; omnia bona mecum sunt. Sed ut mecum in ipsam usque noctem, in ipsam usque mortem permaneat, identidem clamo: Mane mecum Domine, quoniam advesperascit. Sed & cum vox mihi omnis hælerit, cum omnis sensus defecerit, & solus

Obiit anno 1508. Vita Florimund. Raymu. l. 5. de Ortu hæres. 5. fine.

David ultimā concione suā optimæ vitæ capita complexus

Luc. 6. 24. v. 29. Dies vitæ in noctem vergit.

Eternitatis Prodromi Caput III.

77

solus illeque tenuis in me halitus vixit, volo ut singula respiraciones meae ad usque ultimam, pro voce sint, illudque iussu hoc meo significant & flagitent: Mane mecum Domine, Domine mane mecum.

§. 28. Moribundus animatur.

Mors est ad immortalitatem transgressus.

Hoc invitum moribundus occidit.

Cypr. ferm. de mortalit.

Gaudere, est Christi videre.

Mors est mortalium portus.

Cum non lubet multa legere, en tibi paucos versiculos, levando fastidio, & animo firmado non parum utiles. Cogita Cyprianum haec tibi velut in aurem insusurrare: Cum morimur ad immortalitatem transgredimur; nec potest vita aeterna succedere, nisi hinc contingerit exire: non est exitus iste, sed transitus, & temporalis itinere decurso ad aeterna transgressus. Quam praepoterum est, quamque perversum, ut cum Dei voluntatem fieri postulemus, quando evocat nos & accersit de hoc mundo Deus, non statim voluntatis ejus imperio pareamus? Nitimur, reluctamur, & per vicacium more servorum ad conspectum Domini cum tristitia & moreore perducimur, exeuntes istinc necessitatis vinculo, non obsequio voluntatis. Et volumus ab eo praemiis caelestibus honorari, ad quem venimus invit? Quid rogamus & petimus, ut adveniat regnum calorum, si captivitas terrena delectat? Quid precibus frequenter iteratis rogamus & poscimus, ut accelleret dies regni, si majora desideria & vota potiora sunt, servire istici diabolo, quam regnare illic cum Christo? Tunc est pax Dei servis, tunc libera & tranquilla quies, quando de istis mundi turbinibus extracti, sedis & securitatis aeternae portum petimus, quando ex puncta hac morte ad immortalitatem venimus. Cum videre Christum, gaudere sit, nec possit esse gaudium nostrum, nisi cum viderimus Christum, quae cecitas animi, quae dementia est, amare pressuras, poenas & lacrymas mundi, & non festinare potius ad gaudium, quod nunquam possit auferri?

Mors ergo mortalium omnium portus est. Felix litus, securus portus in quo nemo, nisi volens, naufragatur.

§. 29. Resurrectionis fides.

Caro cum anima premium accipiet.

Caro haec nostra jam vivit, brevi reditura ad argillam suam, ad vagum pulverem; etiam in sterquilini bestias, in quibus & venena ruminet, etiam post naufragia in aliquem piscium censum; in culices, tinea, locustas & formicas; in subterranea, in subaquea, in vesperugines & noctuas; demum in quas non refingitur bestias? Et post haec omnia eadem caro inget: quae ante per tormenta laniata, quae per ignes abierat in favillas, coronabitur. Nec tu mihi hic cogita aliam carnem à priore, nisi Deum velis injustum, qui aliam mercede donet, quam quae vicerit: aliam considerare secum faciat in caelestibus, quam quae sudaverit: quasi alterius sint praemia, quam cujus fuerint agones & certamina. Eadem per omnia anima quae in hac carne pugnavit, stetit, Deum didicit, Christum induit, salutis spem seminavit, fructum meret. Eadem omnino caro quae omnem hunc vitae ordinem cum anima decurrit, alit, astuavit, sanguinem fudit, cum eadem sociâ animâ premium accipiet. Idem fuit Lazarus post quadriduanum sepulchrum, & ante, Idem filius post laceratas matris lacrymas, & ante: Idem Christus post monumentum, qui ante. Nec ullum sepultura senium, Deo aut potestatem adimit, aut bonitatem tardat. Eadem est divitis lingua quae delitiis pascitur, & quae flammis punitur, ac de digito animae felicioris expectat solatium roris: ita eadem per omnia caro, quae saeculo gaudente luxit, saeculo lugente gaudebit, ut nulla jam sit de scelere fortunata, de probitate misera, cum singula restituantur, ut pro meritis demeritisve in hac vita, supplicii vindicentur aut praemii donentur in futura. Inspice figuram; argillam vario ignis temperamento, in robustio-

Tom. I.

rem laxiorem recoquit materiam, aliamque ex illâ fingit formam. Non poterit Deus eandem argillam, eadem quâ quondam spiritus tui aurâ, erigere in vitam? aut qui olim musculos ut glebas, ossa ut faxa, papillas ut calculos, venarum ramulos discursus, nervorum traduces, medullarum thesauros, ex illâ ipsâ argillâ formaverat, non poterit eadem ex eadem effingere? aut major fuit divini vis Numinis in virgine adhuc argillâ, minor in viduâ, post recessum semel animae connubium? cur eadem quâ antè formatâ manu, non eodem animeretur quo antè afflatu? An quia quod perierit semel, semper perire necessum sit? quâ id lege? Intuere, ne te ad sublimiora deducam, universum hunc revolvibilem rerum ordinem; testatio is est redeuntis hominis. Intuere, omnia redeunt cum abscesserint. Hinc redortur luna specula quae menstruus numerus attriverat: revolvuntur hyemes & aestates, verna & autumnus cum suis vicibus: reducuntur solis & stellarum radii, quos matutina represserat claritas, aut nocturnae tenebant tenebrae. Vites juraveris mortuas, & non nisi lignum ignibus aptum: sed has denuo animari videmus, & post spolia densius etiam vestiri: & ferè quae frigus exterminaverat, ea restituit aestas cultiora, feceratio quodam interitui. Etiam in alite nobili documentum. Phoenix de singularitate miraculum, non sine decedens, succedit iterum Phoenix. Non quod haec per omnia exprimentur humanae vicis reparationem, sed quod nos manu quasi ducant ad illam. Vis signatus documentum? Habemus pignus in Christo, in quo usurpamus celum & Dei regnum. Vis in homine? Caro propè computruit in Lazaro, caro surrexit: sanè sine animâ jacet, surrexit cum illâ. Et in illo Dominici montis secessu, Moyses & Elias Apostolis agnoscibiles facti, alter in imagine carnis nondum receptae, alter in vestite nondum defunctae, eandem tamen validitatem corporis etiam in gloria perseverare docuerunt. Imò & ipse animae jam solitaria, licet è gurgustio corporis eruperint in apertum, ad meram puramque suam lucem, tamen nihil aliud, suae felicitatis jam securae suspirant, quam superindui hoc pulvere, consuare cum hac connubiali sociâ, carne, vitam nullâ pugna solvendam: ut qui simul pugnaverunt, Christus finiant in praemii & gloria paritate, cum hic pulvis immortalitatem induet nobili demutatione, Christo duce, qui vexit in caelum carnem & ossa, pignus & documentum futurae integritatis.

Non igitur tristemur, cum vetusta domus corruit, resurget longè pulchrior. Non solum sine causâ creditur, sed & sine causâ vixit, qui se ad hoc solida natum credidit, ut periret.

§. 30. Spes Resurrectionis, solatium maximum.

Obus innumeris ærumnis panè jam sepulcris, ingen-
ti tamen alacritate animi cantans: Scio, inquit, quid
redemptor meus vivet, & in ultimo die de terrâ surrecturus
sum. Et rursum circumdabor pelle meâ, & in carne meâ vide-
bo Deum Salvatorem meum. Quem visurus sum ego ipse, &
oculi mei conspiciantur, & non alius. Reposita est haec spes mea
in sinu meo. Christus velut per dialogismum respondens
Jobo: Ego sum, inquit, Resurrectio & vita, qui credit in me, v. 25.
etiam si mortuus fuerit, vivet.

Veniet iterum, veniet qui nos in lucem reponat dies
(nil certius) & ideo equo animo debemus exire redi-
turi.

In ultioire Indiâ volucrum esse narrat, cui nomen Nicol. Caus-
Semenda, ortu simillimam Phœnici, triduo rostro, sen-
tiréque se morituram, eam igitur deferre ligna in nidum,
canillare suaviter, alarum percussu struem congestam
incendere, ipsam eo igne consumi, indeque vermicu-
lum gigni qui postea in avem crescat. Luculentum Re-
surrectionis symbolum, si omnia ex fide narrentur.

Romanus Orator Minucius, rei Christianae magnus lux in suo
proposu.

Non disputo, quid de hac ave sentiam.

Quomodo Moyses & Elias Apostolis agnoscibiles facti.

Christus est pignus futurae integritatis.

Jobo. c. 11.

v. 25.

Nicol. Caus-

Simus l. 6.

Symb. Sap.

Symb. 103.

Minuc. Fa-

lix in suo

proposu.

propugnator, tam pulchrè quàm breviter: Video aded, A
inquit, quàm in solatium nostrum, Resurrectionem futuram, o-
mnis Naturae medietur. Sol demergit & nascitur: astra labon-
tur & redeunt: flores occidunt & reviviscunt: post senium
arbuta frondeant: semina non nisi corrupta reviviscunt: ita
corpus in saculo, ut arbores in hyberno, occultant virorem a-
riditate mortis. Quid festinas ut cruda adhuc hyeme revivi-
scat & redeat? Expectandum nobis etiam corporis ver est. Scio
quod Redemptor meus vivit, & in novissimo die de
terrâ surrecturus sum.

§. 31. Spes celi.

Quid vis? quid optas? quid desideras? Vivere vis?
& mori non vis? Sic ergo vive, ut aliquando bea-
te vivas. Nam vivere, & non beatè vivere, genus est
non vive-
re beatè est
via ad
mortem.
Cant. c. 5,
v. 2.
Tob. c. 13,
v. 21. &
Apoc. c. 21,
v. 21.
Ps. 83, v. 5.
& Ps. 26,
v. 13.

rus: illic beatè vives, nam nec mala patieris, nec pati
poteris, quia illic nulla sunt. Ibi quod optabis, posside-
bis & possidere desiderabis; pelli possessione non po-
teris: & hoc te satiabit. Comedite amici, ait rex celi, & bi-
bite, & inebriamini charissimi. Convivium hoc finem non
habet, nihil illi triste succedet: quod hodie est æternum
erit. Augustinus exclamat: O vita sempiterna, & sem-
piternè beata, ubi gaudium sine mœrore, requies sine
labore, dignitas sine timore, opes sine amissione, sa-
nitas sine languore, abundantia sine defectione, vita
sine morte, beatitudo sine calamitate, ubi omnia bona
in charitate perfecta, ubi species & visio facie ad fa-
ciem. Porta Ierusalem ex sapphiro & smaragdo adificabun-
tur: & ex apide pretioso omnis circuitus murorum ejus. Et,
platea civitatis aurum mundum, tanquam vitrum perluci-
dum. Et, Per vices ejus alleluia cantabitur.

Quocirca, Beati qui habitant in domo tuâ Domine, in
secula seculorum laudabunt te. Credo videre bona Domini in
terrâ viventium.

§. 32. Sussurra ad celum.

Ostende mihi gloriam tuam, ostende mihi omne bonum.
O quando dabitur lugentibus, corona pro cinere, o-
liva pro lacrimis, leum gaudium pro luctu, pallium laudis pro spina mœoris?
Quis det ut veniat petitio mea; & quod expecto, tribuat
mihi Deus? Et qui cepit, ipse me conerit: solvat manum
& succidat me. Et hæc mihi sit consolatio, ut affligens me do-
lore, non parcat, nec contradicam sermonibus Sancti.

Sicut cervus desiderat umbram, & sicut mercenarius præ-
solutur finem operis sui.

Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requie-
scet in monte sancto tuo?

Quam petii a Domino hanc requiram, ut inhabitem in do-
mo Domini, omnibus diebus vitæ meæ. Ut videam voluptatem
Domini; & visitem templum ejus.

Quem modum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita
desiderat anima mea ad te Deus. Sitivit anima mea ad Deum
fontem vivum, quando veniam? & apparebo ante faciem Dei.
Hæc recordatus sum, & effudi in me animam meam, quo-
niam transibo in locum tabernaculi admirabilis usque ad do-
mum Dei.

Quis dabit mihi pennas sicut columba, & volabo & re-
quiescam.

Quis deducet me in civitatem munitam?

Beatus quem elegisti & assumpsisti, inhabitabit in atriis tuis.

Quam bonus Israel Deus his qui recto sunt corde. Quid mi-
hi est in celo, & a te quid volui super terram? Defecit caro
mea & cor meum: Deus cordis mei, & pars mea Deus in æ-
ternum.

Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum! concu-
piscit & deficit anima mea in atriis Domini. Melior est dies una
in atriis tuis super millia.

Placebo Domino in regione vivorum.

Hæc mihi quia incolatus meus prolongatus est: multum in-
cola fuit anima mea.

Letatus sum in his quæ dicta sunt mihi, in domum Domini Psal. 122.
v. 1.

Super flumina Babylonis illic sedimus & flevimus, dum re-
cordamur tui Sion. Quomodo cantabimus canticum Domini 4. & 5.
in terra aliena? Si oblitus fuero tui Hierusalem, oblitus de-
tur dextera mea.

Educ de custodia animam meam, ad confitendum nomini Psal. 124. v. 8
tuo: me expectant iusti, donec retribuas mihi.

Cupio dissolvi & esse cum Christo.

§. 33. Solatia adversus mortem, compendio dantur.

Primum. Mors familiare nostrum hostem occidit.
Corpus. Nulla pestis ad nocendum efficacior hoste.
inquinatio, uti nullus fur domestico fure perniciosior: cedit hoste
Scimus: Caro concupiscit adversus spiritum, & spiritus ad-
versus carnem, hæc sibi invicem adversantur.

Alterum. Mors ostium effingit in carcere, quo in-
cludimur. At nos veteres iniquos carceris sæpe con-
suetudo loci, etiam inter compedes & injurias, non in-
vitos detinet. Aliter optaret Regum maximus, qui sol-
vi cupiebat & educi de custodia.

Tertium. Mors ingens onus detrahit. Corpus, quod
corruptur aggravat animam, & terrena inhabitatio deprimi
sensum multa cogitantem. Onere hoc detracto, meliora
restant hinc emissa. Nemo enatat cum hac sarcina.

Quartum. Mors peregrinationi nostræ finem impo-
nit. Quid est, inquit Gregorius, vita mortalis nisi vias Per-
pendite fratres mei, quales sit in viâ lassari, & viam nolle si-
niri. Vita præsens laboribus plena est, & cum luctu agitur,
nec tamen sine lacrymis dimittitur.

Quintum. Mors periculis nos omnibus subducit.
Nemo tam beatus vivit, quin plurimis obnoxius vivat
periculis: & raro periculum in periculo vitatur. Ille
solus pericula omnia evasit, qui vivere desistit.

6. Mortis necessitas. Præclare dixit Romanus sa-
piens: Nullum est majus solatium mortis, quam ipsa morta-
litas. Vivere noluisti, qui mori non vult. Mors necessi-
tatem habet æquam & invictam. Quis queri potest in
eâ conditione se esse in quâ nemo non est? Prima pars
æquitatis, est æqualitas.

Septimum. Mors Christi. Ad hanc contemplandam
hortatus Paulus: Per patientiam, inquit, curramus ad pro-
positum nobis certamen, aspicientes in autorem fidei & con-
summatores Iesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit cru-
cem. Membris ab hoc capite maximum est solatium;
nam ne mortem timerent membra, gravissimos mor-
tis impetus sustinuit caput. Auctor vitæ moriendo cæ-
lum relevavit; quid mori timeamus?

Octavum. Spes Resurrectionis. Quid exoptulantis
cum morte? non eripit hæc vitam sed intermittit. Illu-
cescet æternus dies qui nos sepulchris evocet; resurge-
mus omnes. Hoc natura nobis variè commoustrat. Æ-
stas abit, sed alter annus illam reducit. Hyems cedit;
referunt illam sui menses: solem nox obruit, sed hanc
dies abigit. Plurima, quæ videntur perire, mutantur: sic
& nos morimur, æternum victuri.

Nonum. Ipsa immortalitas. Mors & finis est, &
transitus est: finis calamitatum, transitus ad immorta-
litem. Hinc in Sacris nostris mors proborum, dies
Natalis appellatur. Hinc ille ausus dicere:
Mors Christianis ludus est.

Et ne ullus hunc ludum expavesceret, idem præclare
cecitavit:

Non est, credite, poena quam videtis,

Quæ punito tenui citata transit,

Nec vitam rapit illa, sed reformat.

Sic optimo cuique idem felicitatis principium est, qui
finis mortalitatis.

§. 34. Contra invitè morientes.

Ita passim vivimus; mortem metuimus, vitam negli-
gimus, invitè morimur. Quis non recusans, quis non
gemo

gemens exit? Atqui hoc ingrati est, non esse contentum
concesso tēpore. Semper, inquit Seneca, pauci dies erunt, si
illos numeraveris. Cogita non esse summum bonum in tēpore,
quantūcūque est, boni consule. Ut prorogetur tibi dies mortis,
nihil proficit ad felicitatem; quoniam mori non sit beatior vita,
sed longior. Quāto satius est, non aliorum annos computare,
sed suos benignè estimare, & in lucro ponere? Hoc me vita tēpore
dignum iudicavit Deus hoc satis est. Potuit plus; sed hoc
monet: *Horat. l. 1. quoque beneficium est. Opportunè hic vates Venulinus*
monet:

Exalto contentus tēpore vitæ

Cedat, uti conviva satur

Quis ferat convivam illum, qui ad laici convivii epilo-
gum dicat: Nondum comedi satis. Quis illum hominem
laudet, qui è vitā discedens queratur: Non vixi satis, lu-
geatque tanquam vita medio actu rerum abrupta sit.
Non turpis solum sed vana est ejusmodi querela. Fixus
est terminus; seu longa fuerit vita, seu brevis finienda
est. Ita placet auctori vitæ:

Lussisti satis, edisti satis, atque bibisti,

Tēpus abire tibi est.

Insigniter Epictetus: Celebritas, inquit, finita est. Exi:
discede ut gratus, ut verecundus, da locum alius: oportet alios
nasci, ut & tu natus es; & natos habere locum, & habitatio-
nes, & victum. Si vero primi non decesserint, quid relinquitur?
Cur insatiabilis es? Cur saties tibi non potest? Quid angis &
coarctas mundum? Sed insignitus Epicteto Augustinus:

Vndecūque, ait, volueris Deus, ut exas hinc, paratum te in-
veniat. Iniquus enim es, non possessor domus. Locata est enim
tibi domus. Domus ista tibi locata est, non donata; est si nolis,
migrabis: & non cum tali conditione accepisti, ut quasi tēpore
certa tibi sint. Quid dixit Dominus Deus tuus? Quan-
do volueris, cum dixeris, migras, paratus esto. Expello te de
hospitio, sed dabo domum. Iniquus es in terrā, possessor eris
in celo.

Delitias celestes avidius expectat, firmius sperat, qui
terræ delitiis seipse privat. Certè

Cui durior vita est, minus mortem timet.

§. 35. Moribundi scopulus, dilatio.

Monimus sanos, monimus agrotos; moribun-
di etiam monendi nobis sunt, ut caveant hoc
scopulum, DIFFERRE. Quot hominum millia vel hanc
unam ob causam male finierunt, quia distulerunt mi-
nimè differenda. Quid crastinum, quid perendum,
in moribunde, saluti tue destinas? crastinus dies, tuus
non est, hodiernus est. Hodie, quæso, hæc hora; jam
age quod agendum est, cras aut pendie ubi tu eris?

Narrat Amylius & Plutarchus, Thebanorum exu-
lum cum exercitu adventum optimatibus Thebanis
nuntiatus fuisse, at illos vino epulisque deditos id de-
spexisse: quin etiam ad eum qui summum magistratum
Thebis gerebat litteras delatas, quibus omnia exulum
consilia detegebantur, & jam in convivio accubanti esse
redditas, quas ille ut erant signatas, pulvino subiciens:
In crastino, aiebat, res severas differo. Sed hic ipse dilator
cum suis ea nocte interfecit. Ita Mors cunctatores
soler obrueret; dum deliberant, dum moliantur, dum
differunt, adest illa & spiculo ferit improvisò. Augusti-
nus monitor fidelissimè, dicentem, Cras bene vivam, sic
instruit: Indulgentiam tibi promissit Deus, crastinum diem ti-
bi nemo promissit. Si malè vixisti, bene vive jam hodie. Stulte
hac nocte auferetur à te anima tua. Non dico, quæ preparasti
ejus erunt; sed secundum quod vixisti, ubi eris? Vocat te nunc
Deus, exhortatur te nunc, expectat donec respicias, & tu tar-
das: Non enim modo sic longanimitas in sustinendo, ut nunquam
jussus in vindicando. Distribuit tempora. Noli ergo dicere, Cras
me convertam, cras Deo placebo; omnia hodierna & crastina
dimittuntur mihi. Verum quidem dicas, quia Deus conversioni
tue indulgentiā promissit, sed dilatori tuam diem crastinum non
promissit. Non tardes cōverti ad Dominum, subito enim

A venit ira illius, & in tēpore vindictæ disperdet te.
Præveniendus est dies qui prævenire consuevit.

§. 36. Moribundi dolores & terrores.

Valde serium negotium est Mori, & raro sine do-
loribus aut angoribus peragitur. De his disertè est nego-
tium. Tertullianus: Evenit sepe, inquit, animam in ipso divor-
tione agitari, sollicitiore obruta, extraordinaria loquacita-
te, dum ex majore suggestu, jam in libero constituta, per super-
fluum quod adhuc cunctatur in corpore, annunciat, quæ videt,
quæ audit, quæ incipit nosse.

Narrant Cunonem Malburchiensis oppidi dominū
annis quadraginta, moribus parum probatis vixisse, de
in mutata mente religioni ultimum vitæ triennium im-
pendisse, & piè prius obiisse. Eo tēpore cacodem.
mon, qui feminam infederat, falsus est, quindecim mil-
lia diabolorum in Cunonis morituri cubiculum conve-
nisse: tantum autem abfuisse ut nocuerint moribundo,
ut ne quidem accedere propius potuerint, validis cla-
vibus moribus constatorum repulsi. Ita ludibrio religiosos
vires precantes describit. Quæstus insuper est; Cuno-
nem sibi suisque ereptum iniquissimè, ut qui Deo non
nisi triennium solum, vitæ & inferorum dominis, ipsos
quadraginta annos servivisset.

Deus bone, tot millia hostium ex Erebo conven-
runt, ad unci hominis obsequium exitum! Qui terre-
ri non vult mortuum, mori mature discat. Mortem ne-
mo amicam habet, nisi qui cogitat præsentem dum ab-
est; sed dictis fidem astruent sequentia.

Ioanne Climaco teste, Homo religiosus & solitarius,
sed vitæ remissioris, ad extrema perductus, horam unam
jacuit jam omnium iudicio defunctus. Ebi ad se rediit,
præsentem, quotquot aderant, enixius rogavit, loco ce-
derent. Egressis omnibus, mox tuguri aditum lapidi-
bus obstruxit, arcto solum fœamine relicto, per quod
cum pane hydria transmitteretur. Hic ille à seipso in
hunc oritur damnatus, totis duodecim annis cum ne-
mine loqui, assidue suspirare, altum gemere, uberius la-
crymari, præter panem & aquam nihil degustare. Sic
attonitus vultuque ferè immoto sedebat, & ea quæ sub
excessum viderat, fixissimo cogitatu, altissimaque men-
te apud se identidem volubatur, tacitis interea lacryma-
rum rivulis continenter per genas defluentibus. Hoc vi-
tæ tenore annis duodecim exactis, cū morti esset proxi-
mus, religiosi accolæ rupto pariete, vi aditum sunt emo-
liti, jamque moribundum circumstantes impensissimè
rogarunt, aliquid sui momentum, admonitunculam
virtutis stimulum relinqueret, nec tamen aliud impe-
trarunt, quàm has solummodo voces: Nemo qui revera
mortis memoriam agnovit, precare unquam poterit.

Consideret Lector, ait Robertus Bellarminus, hanc Doctissimus
historiam esse, non fabulam, & ab illo scriptam, qui & sanctissima-
vir sanctus erat, & scripsit quæ propriis oculis vidit, &
quæ propriis auribus audiit. Hoc Bellarmini de narra-
tione illa iudicium.

Ex his non difficile est conjectare, quos dolores &
terrores mors afferat, iis præsertim, qui remissius aut la-
scivius vixerunt. Sanè si quis mortem, & ab hac æter-
nitatem seriis cogitationibus in animum admitteret, si
non totos dies & annos, creberrimè profectò attonitus
federet, & ad unum hoc sese disponderet quod hominum
nemo non potest non experiri.

Bernardus jure commonet: Moriendi vocatio, tua sit De modo bo-
emendatio. Non tibi obeit esserti sine præcoe, humari ne vivendi
sine pompâ, putrescere sine famâ, abjici sine titulo, mo-
do non sepeliaris in inferno.

§. 37. Moribundi promptus animus.

Calix salutaris accipiam, & nomen Domini invocabo, Psal. 115.
Calix iste amari quidem est, illum tamen bibi-
ipse meus Servator, & ex cruentâ trabe eundem mi-
hi exhaustiendum propinavit. Calix iste fatale mortis
pocu-

poculum est, quod Christus, quod Christo amicissimi, quod omnes omnino homines perhauriunt, inevitabili necessitate; cur ego hoc solus recusum? quisquis cepit vivere, desinere debet, ut denuo incipiat, & quidem vitam illam quam nunquam desinat. Bona & mala, vita & mors, paupertas & honestas a Deo sunt. Quid ergo tibi vis vane timor, quid revocas damnosa mœstitia? Calicem quem dedit mihi Pater, quem Christus mihi misit, non vis ut bibam illum? Mortalis ego sum & mori me mirer?

Eccli. 6. 11.
v. 14.

Curtius l. 3.
c. 10.

Cum apud Regem Alexandrum Macedonem gravibus decumbentem, aliquot malè anxii amici Philippum medicum de veneno porrigendo infimulassent, Rex Philippum cum paratâ portione ad se venientem sic excepit: Alterâ manu amicorum litteras ei porrexit, alterâ pharmacum ab illo accepit: dumque medicam portionem ori admovent, oculos in Philippi vultu defixit, si quas fortè in illo conscientie notas deprehenderet. Cum egregiam in se medici fidem & facie disceret, intrepidus porrectum poculum perhaurit. Ita & ego faciam. Poculum quod me in quietem & longiorem somnum dabit, Jesus meus, medicus & Servator meus mihi temperavit, porrexitque ebibendum: ego, dum illud exaurio, oculos ab hoc meo medico non dimittam, vultum meum firmabo in crucifixi Domini mei vultu, in quo summum in me amorem inscriptum legam, simulque constans & intrepidus hunc calicem perhauriam, qui tantò plus habet salutis, quantò plus amoris.

§. 38. *Moriturus Fide, Spe, Charitate se armat.*

Vistud cuius promptum sit ac facile, præmissa verba, ad fidem, spem, charitatem exercendam.

Ad Fidem.

Protestor coram Deo, sanctis Angelis, & omni quæ Ecclesiâ triumphante & militante, nominatim coram Angelo meo custode, me firmiter credere quicquid credit sancta, Romana, universalis Ecclesiâ: me etiam vivere velle, & mori in fide, quam hæc eadem Catholica & Apostolica Ecclesiâ profitetur, in unione & sub capite Domino nostro Jesu Christo, ejusque in terris Vicario. Quod si quid his dissentaneum mihi excideret, protestor illud non à me, non meum esse.

Ad Spem.

Providebam Dominum in conspectu meo semper: quoniam à dextris est mihi ne commovear. Propter hoc lætatum est cor meum, & exultavit lingua mea, insuper & caro mea requiescet in spe. Quoniam non derelinques animam meam in inferno: nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Notas mihi fecisti vias vitæ, adimplebis me lætitiâ cum vultu tuo: delectationes in dextrâ tuâ usque in finem.

Ad Charitatem.

Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem mortis de manu Dei accipiam, & nomen Domini invocabo: laudans invocabo Dominum & ab inimicis meis salvus ero. In manus tuas Domine commendo spiritum meum. Tu me creasti Deus, tu me redemisti, tu sanctificasti me; tuus ego sum, vivus, mortuus. Ego me tibi offero in omne beneplacitum tuum, Jesu fili David miserere mei.

§. 39. *Ægro & Moribundo quid semper corde ac ore versandum.*

In morbo, mi Christiane, interrogatus quid valeas, quomodo res tuæ se habeant &c. Cave unquam aliud respondeas quam hoc solum unicum: *Prout Deus vult: Sicut Domino placuit, sic factum est: Secundum Dei*

beneplacitum: Ad Dei voluntatem: Bene: Optime: Sic Deo placet: Fiat voluntas ejus, sicut in celo & in terra. Ut autem hoc possis, & ægroto tibi, & moribundo perpetuo in ore sit & in corde, triplex hæc precatiuncula.

1. *Benedictus Deus in æternum.*

2. *Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam; etsi Domine minor sum cunctis miserationibus tuis.*

3. *O Dominus meus, & Deus meus, ego me tibi offero in omne beneplacitum tuum. Fiat voluntas tua.*

Fuit qui triplicem hanc precatiunculam grandiori characterē scriptæ ad lectum, proximè oculos affigi voluerit, ut assidue moneretur quid perdit & pernox ore animoque volutare deberet.

Nostræ precationes nostræ ad Deum præcursores sunt. Discemus tandem à prodrumis nostris & ipsi viam, sequemurque felici pede quò nos vocaverit beata æternitas.

§. 40. *Moribundo singulariter observanda.*

Primum. Non suis nitatur meritis, sed seipsum cum universis peccatis & negligentis in immensum divinæ misericordiæ pelagus demittat & immergat.

Alterum. Sanctæ Catholicæ Ecclesiæ fidei firmiter & simpliciter inhaereat: Ecclesiæ sacramenta cum perfecto proposito Deum non amplius offendendi, tempestive petat & suscipiat.

Tertium. A caducis & fluxis rebus omnibus se avertat, ut toto affectu celesti Patri se uniat; terram promissionis suscipiat, ut illic Deo pro immensâ bonitate gratias agere & perenne laudis sacrificium offerre possit. Ipsam etiam matrem misericordiæ & beatorum spiritus, omnemque celestem exercitum, maxime paternos suos deprecabitur, ut sibi in hac necessitate assistant, & ab exilio hoc ad jucundissimam suam societatem perducant.

Quartum. Seipsum, hostiam vivam, ad gloriam Dei, pro acceptissima illius voluntate offerat, ad suffrendam, ex vero amore, omnem languoris acerbiteriam, & ipsam mortis amaritudinem; omnem denique penam in tempore & æternitate sustinendam, ita ut si mille insuper annis, omni voluptate affluens, pro voto posset vivere, pro Dei tamen honore & amore mortem subire mallet.

Quintum. Amarissimam passionem & mortem Christi Domini sibi proponat, corpus suum & animam cum ingenti spiritu, faucio corpori & afflicte animæ Christi uniat, & tanquam simul cum Christo in cruce moriturus, spiritum suum in celestis patris manus commendet. Cor suum in patulum Salvatoris cor, membra sua morientia in ejusdem vulnera deponat.

Ceterum, turissimum est, ut quicquid in extremo decessu, se quisque vellet fecisse, id modo sanus facere incipiat.

§. 41. *Moribundo quid faciendum; è Blosio.*

Ludovicus Blosius abbas Laticiensis, Sancto Ignatio Myraus testatur, vir vitæ innocentissimæ, qui Camera-censens Archiepiscopatum à Carolo V. Celate oblatum constanter repudiavit, quique scriptam in libris exigens plurima scripsit ævo longioris dignissima: inter quæ moribundum instructurus, ad verbum hæc habet.

Quidam Dei amicus interrogatus, quidnam morti proximus facere vellet, si multo tempore in gravibus peccatis vixisset, respondit: Si quadraginta annis semper in peccatis vixissem, & tempore resolutionis meæ instante peccata mea purè confessus essem atque cum perfecto amore, ex fundo cordis mei, saltem spatio unius salutationis Angelicæ, meipsum in Deum ita recipere possem, ut revera totus ad ipsum conversus, & ab omni peccato averfus inveniret, tunc nimis

Preces ad Deum nostri sunt præcursores.

Moribundo observanda: 1. Non nisi suis meritis.

2. Sanctæ Ecclesiæ fidei inhaereat.

3. A caducis se avertat.

4. Seipsum hostiam vivam ad Dei gloriam offerat.

5. Amarissimam passionem & mortem Christi sibi proponat.

rum sicut purus & innocens ex hac luce migrarem. Si vero non nisi unum peccatum admissem, & contritus, dolens mœrensque post confessionem rite factam hinc exirem, tunc utique sicut penitens morerer. Addit in moribundi gratiam.

Domine quibuscumque amicis suis revelare dignatus es, quod verba illa, quæ mox subiiciemus, mortientium auribus ingesta, & coram eis recitata, vel ab eis pie prolata, sive cogitata tantæ virtutis sint, ut non facile perire possit, qui ea sub vite finem, vero & integro corde humiliter pronuntiavit. Sunt autem ista:

Domine Deus, ego sum miser ille, quem tu ergo paternâ bonitate tuâ creasti, & per ignominiosissimam mortem vniuersi tui de potestate inimici redemisti: tu solus imperium & dominium in me habes, meque saluare potes secundum immensam misericordiam tuam, in qua spero & confido.

Nimirum hæc ad aeternam moriendi compendia sunt. Multum in hac arte promouit, qui scit compedio moti.

§. 42. Moribundum refrigerantia.

Vade populus meus, intra in cubila tua, claudere ostia super te, abscondere medicum, ad momentum, donec pertranseat indignatio.

In momento indignationis abscondi faciem meam parumper à te, & in misericordiâ sempiternâ miseris sum tui dixit redemptor tuus Dominus.

Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Specta in Deo, quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei, & Deus meus.

Filii Sanctorum sumus, & vitam illam expectamus, quam Deus daturus est his qui fidem suam nunquam mutant ab eo.

Non est voluntas ante Patrem vestrum, qui in calis est, ut pereat unus de pusillis istis.

Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam.

Sed & si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem, Iesum Christum iustum: & ipse est propitiatio pro peccatis nostris: non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.

Amen, amen dico vobis, quia qui verbum audit & credit ei qui misit me, habet vitam æternam, & in iudicium non venit, sed transeat à morte in vitam.

Omne quod dat mihi Pater, ad me venit, & eum qui venit ad me, non eieciam foras. Amen, amen dico vobis, qui credit in me, habet vitam æternam.

Ego sum Resurrectio & Vita, qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, vivet, & omnis qui vivit & credit in me non morietur in æternum.

In domo Patris mei mansiones multe sunt.

Si Deus pro nobis, quis contra nos? Qui etiam proprio Filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit? Quis accusabit adversus electos Dei? Deus qui iustificat. Quis est qui condemnet? Christus Iesus qui mortuus est, imò qui & resurrexit, qui est ad dextram Dei, qui etiam interpellat pro nobis.

Nemo nostrum sibi vivit, & nemo sibi moritur. Sive enim vivimus, Domino vivimus: sive morimur, Domino morimur.

Sive ergo vivimus, sive morimur, Domini sumus.

Scimus, quoniam si terreftris domus nostra huius habitacionis dissolvatur, quod edificacionem ex Deo habemus, domum non manu factam, æternam in calis. Nam & in hoc ingemiscimus habitacionem nostram quæ de celo est, superindui cupientes, si tamen vestiti, non nudi inveniamur.

Nunc magnificabitur Christus in corpore meo sive per vitam, sive per mortem. Mihi enim vivere Christus est, & mori lucrum. Esse cum Christo multo magis melius.

Nostri conversatio in calis est, unde etiam Salvatorem expectamus, Dominum nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostre, configuratum corpori claritatis sue.

Fidelis sermo & omni acceptione dignus, quod Christus

Iesus venit in hunc mundum, peccatores salvos facere, quorum primus ego sum.

Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.

Esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vite.

Hi fontes præfervidas Mortis thermas refrigerant.

Feliciter enatabit, quisquis in his fontibus submergitur.

§. 43. Moribundi ad Deum suspiria & preces.

Beatus Eligius Noviomensis Antistes, in extremis suos cum lacrymis complexus: Valet, inquit, & deinceps me requiescere permittite. Terra in terrâ redeat. Spiritus ad Dominum iturus, iter suum reperiet. Ita oculis manibusque in celum clavis, diu precabatur in motis labiis. Deinde in has voces erumpens: Nunc dimittis, inquit, servum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace. Memento, queso, quod sicut lutum feceris me: & non intres in iudicium cum servo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Memento mei, qui solus sine peccato es, Christe Mundi Redemptor, & educens me de morte corporis huius, transfer in regnum tuum. Scio me conspectum tuum non mereri: tu tamen scis, quia spes mea semper fuit in misericordiâ tuâ. Et nunc quoque in confessione sancti nominis tui moriens, extremum, Christe, anhelitum efflabo. Suscipe ergo me secundum magnam misericordiam tuam, & non confundas me ab expectatione meâ. Aperi mihi pro peranti januam vitæ, & principis tenebrarum non occurrant mihi. Tua me manus deducatur in locum refrigerii, & vel in ultimam mansiorem ex iis quas præparasti servis tuis timentibus te.

Sub his verbis efflavit animam. Eligium voce preuntem sequamur, & hac etiam ratione Christum Dominum compellemus.

Illumina, ô bone Iesu, oculos meos, ne unquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus, prævalui adversus eum.

Domine Iesu Christe, fili Dei vivi, pone passionem, crucem & mortem tuam, inter iudicium tuum & animam meam.

Ne memineris, bone Iesu, iniquitatum mearum, ciso anticipare me misericordiâ tuâ, quia pauper factus sum nimis.

Dulcissime Domine Iesu Christe, ob honorem & virtutem tuæ benedictæ passionis, jube me adscribi in numerum electorum tuorum.

Non intres in iudicium cum servo tuo, misericordissime Iesu, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens.

Christi de cruce pendens, aliis manibus, aliis perfesso lateri, aliis pedibus crebra piæque imprimet oscula; & modo crucifixum, modo crucifixi vulnera sic compellabit.

Adoro te Iesu Christe, & benedico tibi, quia per crucem tuam redemisti mundum: Salvator Mundi salva me, qui per crucem & sanguinem tuum redemisti me.

Trahe me ad te, ô bone Iesu, qui dixisti, cum exaltatus fuero à terrâ, omnia traham ad meipsum.

O clementissime Iesu, recor per pretiosum sanguinem tuum, quem pro peccatore effundere voluisti, ut abluis omnes iniquitates meas. O sanguis Christi purifica me, corpus Christi salva me, aqua lateris Christi lava me, passio Christi conforta me. O bone Iesu exaudi me, intra vulnera tua absconde me, ne permittas, ô bone Iesu, me separari à te, in horâ mortis meæ voca me, jube me venire ad te, ut cum Sanctis tuis laudem te in sæcula. O Creator & Redemptor meus, Iesu Christe, totum me tibi dedo, non me recitas. Ad te venio, non me repellas. Ne proicias me à facie tuâ, & spiritum sanctum tuum ne auferas à me. Ne perdat me iniquitas mea, quem creavit omnipotens bonitas tua.

Cum quis morti vicinior, sic orandum.

Nunc Domine secundum voluntatem tuam, fac mecum misericordiam tuam, & præcipe in pace recipi spiritum meum. Sonet in mentis meæ auribus vox illa dulcis: Hodie mecum eris in paradiso. Nunc dimittis servum tuum

Isa. c. 26. v. 20.

Isa. c. 54. v. 8.

Psal. 42. v. 6. & 7.

Job. c. 2. v. 18.

Mat. c. 18. v. 14.

Joan. c. 3. v. 16.

1. Joan. c. 2. v. 1.

Joan. c. 5. v. 24.

Joan. c. 6. v. 37 & 47.

Joan. c. 11. v. 11 & 26.

Joan. c. 14. v. 2.

Rom. c. 8. v. 31. usque ad 35.

Ad Rom. c. 14. v. 7.

2. Cor. c. 5. v. 1. & 3.

Ad Philip. c. 1. v. 20.

1. Tim. c. 1. v. 15.

Mat. c. 24. v. 13.

Apoc. c. 2. v. 10.

uum Domine, secundum verbum tuum in pace, quia videntur oculi mei salutare tuum.

O clementissime Jesu recognosce quod tuum est, & absterge quod alienum est. O Jesu, Jesu, o Jesu per-mitte me intrare in numerum electorum tuorum. O Jesu fili David miserere mei: Deus in adiutorium meum intende: o Domine Jesu ad adiuvandum me festina: o Domine Jesu suscipe spiritum meum.

§. 44. Moribundi vera in Deum fiducia.

Hic ego cum Bernardo fidenter proclamo: Præstat alter meritum; sustinere se jactet pondus dei & estus, mihi adherere Deo bonum est, & ponere in Domino Deo spem meam.

Et quavis conscius mihi sim, eam fuisse vitæ meæ antea pravitatem, ut planè merear à Deo deferi, tamen non desinam in ejus immensâ bonitate semper confidere, optimèque sperare, quod quemadmodum hætenus sanctissima ejus gratia vires mihi ad omnia subministravit, sic eadem illud mihi robur sit collatura, ut omnia patienter & libenter feram. Hæc mea etiam exigua patientia cum meritis Dominicæ passionis conjuncta (quæ quidem omnem meam tolerantiam infinitis modis excedit) debitas mihi pœnas mitigabit, & mercedi in cælo recipiendæ augmentum adjiciet. Unicum hoc à te, mi Deus, peto, ne perissas ut unquam de bonitate tuâ diffidam, quantumcunque debilem me ac miserum esse cognovero. Imò si in eo me terrore ac consternatione cernerem, ut jam jam lapsus viderer, meminero tamen Petrum Apostolum unico verbi flatu, ex modicâ fide submergi cepisse; faciâque quod ille fecit, Christum compellabo: Domine saluum me fac. Uti-que manum suam, ita spero, extendet, nec submergi me patietur. Quod si verò Petri partes ulterius me agere, planèque præcipitem ruere permetteret Deus (quod pro sua misericordiâ benignissimè avertat) spero nihilominus fore, ut oculo misericordiæ pleno, me respiciat, uti respexit Petrum, meque denuò in novam spem vitæ erigat. Illud concertissimum habeo, quòd absque meâ culpâ Deus me non deferet. Verissimum agnosco dictum Augustini: Potest Deus aliquos sine bonis meritis liberare, quia bonus est; non potest quemquam sine malis meritis damnare, quia justus est. Itaque omni spe ac fiducia me illi totum committo. Si propter peccata mea me sinat perire, saltem iustitia ejus in me laudabitur. Spero tamen, & certissimò spero futurum ut clementissima ejus bonitas animam meam fideliter custodiat, quo misericordia illius potius, quam iustitia in me commendetur. Nihil mihi contingere potest, quod Deus non velit. Quidquid autem ille vult, cuiusque malum videatur, est tamen reverà optimum. Quæcunque tu vis, o mi Deus, hæc ego volo omnia, volo, volo.

§. 45. Mortuus cereus.

Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris: & vos similes hominibus expectantibus dominum suum quando revertatur à nuptiis: ut cum venerit & pulsaverit confestim aperiant ei. Beati servi illi, quos, cum venerit Dominus, invenerit vigilantes. Istud moribundi testamur vel ipsi adstantium oculis, cum prehenso ardente cereo adventum Domini oppetimus, & vitæ lampadem velut alteri tradimus.

Virum religiosum fuisse commemini tam pacatæ ac serenæ conscientie, ut ei etiam in morte ridere sit concessum. Cum enim moribundo fatalis cereus in manus traderetur, ille obversis in suum præsidem oculis: Tot, inquit, circumstant hic robusti viri, cur obsecro, mi Pater, ego tam exhaustis viribus cereum tenere cogor? Quam leta mors,

Horat l. 1. ep. 1. ad Mæcen.

Quid verat talem ridendo mori? Carcerem suum nemo, nisi infans amat. Hic suum deseruit videns. Serium est, quod addo, & omnibus imitabile. Confalvus Hist. Socia. Mederius, eâ virtute pollebat, ut in severissimo vitæ in-tem. 1. 12. stituto æquabilis perpetuæque illius constantia emine. n. 66. ret. Quippe annis compluribus, præter aliorum sacerdotum pensum, sex quotidie horas precatoni meditationique impendit. Atque hanc precandi consuetudinem ne in itinere quidem omisit: magnâ quin etiam ex parte retinuit supremis vitæ diebus, cū pessimè affectū corpus pœnæ spiritus defecisset. Paulo ante excessum aliquot sociorum accitis, sacrum cereum jussit accendi; tum symbolo Apostolorum ppolato: In hac, inquit, fide institutus sum, in hac vixi, in hac morior; testor-que si quid fortè in extremo agone excidat mihi, jam nunc indictum & irritum velle: ac protinus brachio porrecto, cereoque manu prehenso: Ut lumen hoc, inquit, oculos illuminat corporis, sic ego credo Dominum Jesum illuminare omnem hominem venientem in hunc mundum: quia ipse lumen verum & æternum est. Quæ magno sensu cum protulisset, continuans inde sancta cum Deo colloquia, Ecclesiæ mysteriis omnibus præmunis, evolavit è corpore, pridie Nonas Aprilis, anno 1552.

Et tu, quisquis es, etsi sanus sis, apprehende cereum, fortassis hac luce lux tua extinguetur. Vigilantem te mors inveniet, & præcinctum, & cum accensâ face, si labores tuos forster, errores aliorum cordatè, vitæ procellas patienter sustinueris.

§. 46. Moribundi verba ultima.

Avgustus Imperator moriens in hac voce defecit: Livia, nostri conjugii memor vive, ac vale. Quantum sanctius Christiani, qui ultima, cum moriantur, verba dirigunt ad sui principii & omnium Conditorē.

Vir ille divinus Dionysius Areopagita capitis jam damnatus, færale sententiam Christianâ generositate amplexus, & adstantium probra contemnens: Ultimū, inquit, verbum Domini mei in cruce, sit & mihi ultimum in hac luce: Pater in manus tuas commendo spiritum meum.

Basilii Magnus, extremam vitæ clausulam appositurus, cum suos præclaris monitis imbuisset, illud Christi ad Christum pariter adjunxit: In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum. Et unâ cum verbis animam lætus effudit.

Sisiojus abbas, vir sanctissimus jam ultimæ lineæ ad motus, plurimos habuit sui exitus spectatores, ad quos ille radiante vultu: En, inquit, abbas Antonius venit ad nos. Et paullo post: En, ait, agmen prophetarum huc adest. Mox: Cæterus etiam Apostolorum, inquit, ad nos venit. Et quia cum his adventoribus loqui videbatur, interrogatus est, quibus cum loqueretur? At ille: Angelis, ait, venerunt, animam meam aliò ducturi; hos rogavi, liberalius mihi penitentiae spatium concederent. Ad quem amici: Pater, ajunt, non egres penitentia. Quibus ille: Nondum, ait, vel initium feci penitentiae. Hanc viri submissionem largiter probavit vultus magis ac magis radians. Exclamat tandem Sisiojus hilari voce: Videte, videte; Dominus venit. Arque verba simul & vitam finit. Felix mors quam æternitatis triumphus excipit. Et licet morientis lectulum non cingant reges, satis est tamen regum regem adesse, in quo moribundi vox ultima quiescat.

Bernardus, tanquâ si morituro Christum commo- straret manu: O tu Christiane, inquit, ne de hac infirmitate desperes, docuit te Christus quid in omnibus periculis mortis debeas sperare, ad quæ confugere, quæ invocare, in quem sperare: in Patrem Deum, qui non potest despicere sperantes in se, cum attentione bonorum operum. Bonorum dico, quia sine meritis aliquid sperare, non spes, sed presumptio debet dici. Tu itaque talia se.

que talia fac opera, ut ei in hora mortis in veritate dicere possis: In te Domine speravi, non confundar in aeternum.

Ergo ultima morientis verba dirigantur ad Deum: in illum preces, in illum vota, in illum spes ultima ferantur, in illius nomen extrema delinunt suspiria. Dicat moribundus ex imo pectore: Ad te, Domine, faciem meam converto, ad te oculos meos dirigo.

§. 47. Humana voluntatis ad divinam conformatio, summi momenti est, præcipue sub vite finem.

LUDOVICUS Bloisius, quem supra laudavimus, de nostræ voluntatis cum divinâ consensu, hæc pronunciat his omnino verbis: Nullum igitur exercitium in extremis utile esse potest, quam ut quis seipsum ex integro divinæ voluntati resignet: humiliter, amorosè, plenèque confidens in immensâ Dei misericordiâ, ac bonitate. Fieri enim nequit, quin is qui in humilissimi verâ perfectæque resignatione, cum sanctâ erga Deum fiduciâ ex hac luce exit, confectum ad regna cælestia evolet. Nam sicut nihil omnino pœnæ, nihil ignis purgatorii in Deum cadere potest, ita nec in hominem, qui eo modo per voluntatis conformitatē amorēque Deo unitus est. Hoc animo iustus ille latro moriebatur in cruce, qui non salutē corporis à Domino postulavit, nec oravit ut à pœnis purgatorii servaretur, sed libenter, pro peccatis suis, proque Dei gloriâ moriens se totum in divinam resignavit voluntatem, se totum Christo obtulit, ut ille (cum ageret, quidquid vellet. Quod si morte imminente, infirmitas naturæ mœret, aut trepidat, huiusmodi etiam mœstitia & formido in Deum per resignationem projicienda, ac certa spes erga eum concipienda est. Mors Christi mortem tuam soletur. Ille præcessit, præcesserunt & innumeræ electi ejus: non igitur pigeat te sequi.

§. 48. Moribundus alterum in Golgorâ latronem emulatur.

Domine memento mei, cum veneris in regnum tuum. Felix latro qui in scholâ Christi, plus in virtute profecit tribus horis, quam infelix Icariorum tribus annis. Verba mihi preis, & precandi formulam, qui Christo patronus fueras & advocatus in extremâ necessitate. Deus! quæ judiciorum tuorum abyssus est? Amici & cognati silent; discipuli deserunt; Angeli non comparent; nec mater filii innocentiam tuam finitur. Et ubinam illa undecim & plura milia, panibus ab hoc crucifixo Domino saturata? quis est tantâ multitudine vel verbulo mutit pro tanto benefactore? Ergo ad latronem Christi patrocinium devolvitur. Latro contra latronem socium, Christo causidicus fit, innocentiam illius asserit, impia probra diluit, omnem assulam multitudinem arguit paricidii. Ergone Dei Filius suam causam à latrone perorari non erubuit? tantum abest ut hunc oratorem suum erubuerit, ut etiam publicè collaudarit. Nec rhetor iste Dominicæ causæ defuit: Er nos quidem iuste, inquit, nam digna factis recipimus; hic vero nihil mali gessit.

O quam verè idem de me dicam! Et ego quidem iustè jam morior, nam digna factis recipio: hic verò Deus meus, & Dominus meus nihil gessit, propter quod moreretur, & in tantis tormentis moreretur. Sed & illa precandi formulâ restè jam utor: Domine, memento mei, quia venisti jam in regnum tuum. Et quia jam es in regno tuo, me in hoc exilio gementem aspice, & hinc abeuntem in regnum tuum admitte. Hoc ego te rogo, Christe Jesu, per flagella, per spinas, per crucem; per tormenta omnia & mortem tuam.

Ergo, quid jam reliquum est, nisi ut in ejus sinum coniciam hanc meam animam; cujus unus ipse laborem doloremque considerat. Novit ipse quid animarum saluti conducatur, & apud illum est jam ab æterno decretum, quo tandem nobis ad eum sit itinere revertendum. Salutare tuum expectabo Domine.

§. 49. Heliotropium contra omnes morbos, & mortem pharmacum.

Heliotropium herba seu flos, uti quotidiano experimento constat, cum sole se circumagat, abeuntem intuetur semper, omnibûsque horis cum eo vertitur, etiam die nubilo tantus est amor floriz in hoc sidus. Noctu, velut desiderio solis contrahit sese flos iste. Voluntas humana ita semper divinam intueatur, ut horis omnibus, ad illius nutum se vertat ac circumagat quaquaversus, quantumcunque nubilus sit dies. Enim verò diem magis nubilum non habet humana vita quam diem mortis. Hoc maxime die moribundus, velut verum heliotropium, ad suum se solem vertat fixissimis & planè immotis oculis. Id nos Servatoris verba doceant.

Ita Pater, quoniam sic fuit placitum ante te. Ad hunc prorsus modum, mi moribunde, loquere. In omnibus omnino rebus faciendis, & fugiendis, patiendis ac perferendis, exemplo Domini, dic semper: Ita Pater, Ita Pater, Ita mi Pater: etsi uno die milies, ter milies id ingeminandum. Atque tunc magis hoc dicendum & repetendum, cum magis premunt adversa; in omnibus tuam ipsius sanctissimam voluntati subijciendo. Hæc vigilans & dormiens, hæc sanus & æger, hæc moriens assidue pronuncia, velut dicas: Domine, nil possum tibi negare, tu sis. Ego autem in te speravi, Domine: dixi, Deus meus es tu, in manibus meis sortes meæ. Vanitudo mea, morbus meus, prospera & adversa mea, vita & mors mea sunt in manu tuâ Domine. Sicut vis, ita fiat. Domine secundum voluntatem tuam & vivere & mori, jucundum mihi erit, quia Deus & pater meus es tu. Sicut ergo vis, sicut disponis, ordinas, permittis omnia fieri, ita fiant, ita Pater, ita & in me fiant, & nihil fiat in me, aut à me, quod voluntati tuæ rectissimæ, optimæ vel minimæ adversetur. Ita Pater, ita fiat, & nunc, & semper, & in omnem æternitatem.

Philippus II. Hispaniarum Rex, ab omnigenâ quidem virtute multò laudatissimus princeps, hac tamen ad Dei voluntatem Conformitate jam panè divinus homo evasit, etiam dum inter homines ageret: nam in fatali morbo, divinæ voluntati devotissimus, illa Servatoris verba panè infinities repetiit: Pater, non mea, sed tua voluntas fiat; cumque à Matthæo Evangelistâ, Christi Domini Pater, ad apostema ferro secandum, prælegeretur, iussit rex, ad illa ipsa Domini verba: Pater, non mea, sed tua voluntas fiat, lectorem nonnihil subsistere. Tanti regum iste maximus hoc Heliotropium, tam sanus, quam æger ac moribundus æstimavit.

Hoc certè Heliotropium morbis, morti, malis omnibus medetur. Procul est ab omni exitio, qui voluntate tam propinquus est Deo.

§. 50. A moribundo, aut moribundo prælegenda.

I. ORATIO

B. HIERONTMI IN AGONE MORTIS, VT scribit Eusebius.

PTe Jesu, virtus mea, refrigerium meum, susceptor meus, & liberator meus, in quem speravi, cui credidi, quem dilexi. Summa dulcedo, turris fortitudinis, & spes mea à juventute meâ. Voca me dux vitæ meæ, & respondebo tibi. Operi manuum tuarum, quod de limbo terræ Creator omnium formasti, quod ossibus & nervis compegesti, cui vitam moriens tribuisti, clementiæ tuæ porrige dexteram. Tempus est ut pulvis in pulverem revertatur, & spiritus redeat ad te Salvatorem, qui huc illum misisti. Aperi ei Domine janua vitam, nam pro me in ligno crucis tanquam latro pependisti, suscipe me misericors Deus, secundum multitudinem misera-

miserationum tuarum. Nam latronem ad te currentem A in cruce moriens suscepisti. Aegrotus sum, infirmata est in paupertate vita mea, & ideo ad te, Domine, curro medicum. Sana me, Domine, & sanabor: & quoniam in te cōfido non erubescam. In te Domine speravi non confundar in æternum. At quis ego sum, piissime Deus, ut tam audacter loquar ad te? peccator sum & in peccatis enutritus; cadaver putridum, vas fœtidum, elca vermium. Parce mihi Domine. Quæ enim victoria est, si pugnando mecum, me viceris, qui minus sum ante te quam stipula ante faciem venti. Dimitte omnia peccata mea, & erige de stercore pauperem. Exurge & adjuva me Domine, exurge & ne repellas in finem. Intra postulatio mea in conspectu tuo, Domine, & fiat manus tua, ut salvum me faciat. Ecce hominem, qui discedens ab Hiericho, captus à latronibus & vulneratus, semivivus relictus sum: Tu pie Samaritane recipe me. Peccavi nimis in vitâ meâ, & malum coram te feci: à plantâ pedis usque ad verticem capitis non est in me sanitas. Certe nisi in ligno crucis moriens me adjuvisses, digna erat habitare in interno anima mea. Ego, pie Jesu, sum pars tanti pretii: pro me fudit sanguinem tuum pretiosissimum, non me repellas à te. Ego sum ovīs quæ erravi, require eam bone pascor & appone illam ovis tuo, ut iustificeris in sermonibus tuis, nam promissisti mihi, quod quæcumque hora peccator ingemuerit, salvus erit. Dolens sum, iniquitates meas ego cognosco, & delicta mea coram me sunt. Verè non sum dignus vocari filius tuus, quia peccavi in cælum & coram te. Sed auditui meo dabis gaudium & lætitiā. Averte faciem tuam à peccatis meis, dele iniquitates meas secundum magnam misericordiam tuam. Ne projicias me à facie tua, neque secundum peccata mea facias mihi, neque secundum iniquitates meas retribuas mihi, sed adjuva me Deus salutaris meus, & propter honorem nominis tui libera me. Benigne fac in bonâ voluntate tuâ, ut inhabitem in domo tuâ omnibus diebus vitæ meæ, ut cum habitantibus in ea laudem te in æternum.

II. ORATIO.

AD IESVM CHRISTVM MVNDI SALVATOREM.

Iesu Christe, fons misericordiæ, ostende mihi pauperule creaturæ tuæ misericordiam tuam: adjuva me in hac extremâ necessitate. Creator & Redemptor meus, Jesu Christe, pone passionem, crucem & mortem tuam, inter iudicium tuum & animam meam. Totum me tibi dedo, non me rejicias; ad te venio, non me repellas. Nunc Domine secundum voluntatem tuam fac mecum misericordiam & præcipe in pace recipi spiritum meum, redemisti me Domine Deus veritatis. *Soror* in mentis meæ auribus vox illa dulcis, Domine Jesu: Hodie mecum eris in paradiso.

Suscipe me, Jesu crucifixe, inter amorosa tua brachia, quæ pro me in cruce extensa cerno & complector; suscipe me inter desiderabiles amplexus tuos, & trahe ad te animam meam; suscipe me bone Jesu, in misericordiâ tuâ; suscipe in pace spiritum meum. Amen.

III. ORATIO.

AD AGENDAS GRATIAS IN EXTREMIS,
S. Iſidori martyris.

Gloria tibi, Domine Jesu Christe, qui me vocare ad gratiam veræ fidei dignatus es. Gloria tibi, quod tam misericors & benignus in me tot actantis peccatis obnoxium semper exististi, tantique per omnem vitam beneficiis affectisti. Mi amantissime Deus benedico te, quod beneplacito & voluntate tuâ nunc vocor ex hoc mundo ad te, tibi enim Domine, gratias agens, libenter ad te venio, & humiliter tibi me

committo. Sed oro te Domine Deus meus, suscipe me in misericordiâ tuâ, & animam meam in sanctas manus tuas accipe, tibi enim soli, Domine, commendo spiritum meum, qui eum mihi dedisti, & invoco te solum verum Deum, ut accipiam bonam partem inter electos tuos, & facias mecum divitem tuam misericordiam, liberans me ab inimicorum meorum insultibus, & ab omni afflictione & angustia, quoniam tu es Deus solus, qui ab omni necessitate redimis eos, qui te invocant, in te sperant: Te decet laus & gloria in sæculorum sæcula. Amen.

Has preces maxime duas sequentes, cupimus à sanis sæpius legi, ut eo attentius & maiore sensu cogitent extremam illam necessitatem, & moribundi abitu ad tribunal divinum. Quo tempore homo vivus vix sentit amplius se vivere, & velut medius hæret inter huius & alterius Orbis terminos.

IV. ORATIO.

A CIRCVMSTANTIBVS DICENDA, PRO
animam agentibus.

Christe Jesu crucifixe, in unione ferventissimi amoris, qui te vitam omnium viventium in cruce mori coegit, pulsamus ad medullâ benignissimi cordis tui, & rogamus, ut anime famuli tui, fratris nostri N. peccata omnia dimittas, & tuâ sanctissimâ conversatione, & tuæ acerbissimæ passionis merito omnia ejus suppleas, eumque superabundantissimam miserationum tuarum multitudinem facias experiri, nosque omnes, & singulariter hunc fratrem nostrum N. quem proximè vocare disponis, placito tibi modo præparares, ei que præstes ut cum verâ patientiâ, perfectâ resignatione, plenâ peccatorum remissione, validissimâ fide, spe firmâ, & integrâ charitate, in perfectissimo statu, in dulcissimum amplexum, & suavissimum osculum tuum, feliciter ad tuam æternam laudem expirer.

Eja dulcissime Redemptor, Domine Jesu, per illas lacrymabiles voces, quas in cruce moriturus edidisti, & passionis doloribus consumptus dixisti, Deus meus, Deus meus, ut quid me dereliquisti, ne quæso longè facias à famulo tuo fratre nostro N. tuæ miserationis auxilium, nam ille in hac horâ & momento extremæ afflictionis, præ defectione animæ & consumptione spiritus te invocare non valet. Per triumphum sanctæ crucis & per mortis passionisque tuæ infinitum meritum, cogita, Domine, de eo cogitationes pacis & non afflictionis, sed misericordiæ & consolationis. Libera eum de omnibus angustis, tuisque sanctissimis manibus, quas pro eo nobisque omnibus in cruce clavis affigi permisisisti, Jesu bone & amantissime Pater, erue eum à tormentis illi debitis, & perduc illum in requiem æternam. Amen.

V. ORATIO.

B. DIONISII CARTHVSIANI, IN COLLOQVIO
de particulari iudicio animarum, pro animam
agentibus.

Ad Deum Patrem.

Omnipotens æternæ Deus, Pater misericordiarum & Deus totius consolationis, tuam deprecamur immensam bonitatem, per ineffabilem illam charitatem, qua humanum genus dilexisti, quando Unigenitum Filium tuum pro nostrâ redemptione in hunc mundum misisti, ut pro nobis acerbissimam & ignominiosissimam mortem subiret. Ostende, ô Domine, in hac horâ, pietatis tuæ abyssum, & effunde charitatis tuæ dulcedinem in hanc rationabilem creaturam tuam, quæ nunc ad te patrem spirituum redit. Ostende illi

lucem

que talia fac opera, ut ei in hora mortis in veritate dicere possis: In te Domine speravi, non confundar in aeternum.

Ergo ultima morientis verba dirigantur ad Deum: in illum preces, in illum vota, in illum spes ultima ferantur, in illius nomen extrema delinunt suspiria. Dicat moribundus ex imo pectore: Ad te, Domine, faciem meam converto, ad te oculos meos dirigo.

§. 47. Humana voluntatis ad divinam conformatio, summi momenti est, præcipue sub vite finem.

LUDOVICUS Bloisius, quem supra laudavimus, de nostræ voluntatis cum divinâ consensu, hæc pronunciat his omnino verbis: Nullum igitur exercitium in extremis utile esse potest, quam ut quis seipsum ex integro divinæ voluntati resignet: humiliter, amorosè, plenèque confidens in immensâ Dei misericordiâ, ac bonitate. Fieri enim nequit, quin is qui in humilissimi verâ perfectæque resignatione, cum sanctâ erga Deum fiduciâ ex hac luce exit, confectum ad regna cælestia evolet. Nam sicut nihil omnino pœnæ, nihil ignis purgatorii in Deum cadere potest, ita nec in hominem, qui eo modo per voluntatis conformitatē amorēque Deo unitus est. Hoc animo iustus ille latro moriebatur in cruce, qui non salutē corporis à Domino postulavit, nec oravit ut à pœnis purgatorii servaretur, sed libenter, pro peccatis suis, proque Dei gloriâ moriens se totum in divinam resignavit voluntatem, se totum Christo obtulit, ut ille (cum ageret, quidquid vellet. Quod si morte imminente, infirmitas naturæ mœret, aut trepidat, huiusmodi etiam mœstitia & formido in Deum per resignationem projicienda, ac certa spes erga eum concipienda est. Mors Christi mortem tuam soletur. Ille præcessit, præcesserunt & innumeræ electi ejus: non igitur pigeat te sequi.

§. 48. Moribundus alterum in Golgorâ latronem emulatur.

Domine memento mei, cum veneris in regnum tuum. Felix latro qui in scholâ Christi, plus in virtute profecit tribus horis, quam infelix Icariorum tribus annis. Verba mihi preis, & precandi formulam, qui Christo patronus fueras & advocatus in extremâ necessitate. Deus! quæ iudiciorum tuorum abyssus est? Amici & cognati silent; discipuli deserunt; Angeli non comparent; nec mater filii innocentiam tuam finitur. Et ubinam illa undecim & plura milia, panibus ab hoc crucifixo Domino saturata? quis est tantâ multitudine vel verbulo mutit pro tanto benefactore? Ergo ad latronem Christi patrocinium devolvitur. Latro contra latronem socium, Christo causidicus fit, innocentiam illius asserit, impia probra diluit, omnem assulam multitudinem arguit paricidii. Ergone Dei Filius suam causam à latrone perorari non erubuit? tantum abest ut hunc oratorem suum erubuerit, ut etiam publicè collaudarit. Nec rhetor iste Dominicæ causæ defuit: Er nos quidem iuste, inquit, nam digna factis recipimus; hic vero nihil mali gessit.

O quam verè idem de me dicam! Et ego quidem iustè jam morior, nam digna factis recipio: hic verò Deus meus, & Dominus meus nihil gessit, propter quod moreretur, & in tantis tormentis moreretur. Sed & illa precandi formulâ restè jam utor: Domine, memento mei, quia venisti jam in regnum tuum. Et quia jam es in regno tuo, me in hoc exilio gementem aspice, & hinc abeuntem in regnum tuum admittes. Hoc ego te rogo, Christe Jesu, per flagella, per spinas, per crucem; per tormenta omnia & mortem tuam.

Ergo, quid jam reliquum est, nisi ut in ejus sinum coniciam hanc meam animam; cujus unus ipse laborem doloremque considerat. Novit ipse quid animarum saluti conducatur, & apud illum est jam ab æterno decretum, quo tandem nobis ad eum sit itinere revertendum. Salutare tuum expectabo Domine.

§. 49. Heliotropium contra omnes morbos, & mortem pharmacum.

Heliotropium herba seu flos, uti quotidiano experimento constat, cum sole se circumagat, abeuntem intuetur semper, omnibûsque horis cum eo vertitur, etiam die nubilo tantus est amor floriz in hoc sidus. Noctu, velut desiderio solis contrahit sese flos iste. Voluntas humana ita semper divinam intueatur, ut horis omnibus, ad illius nutum se vertat ac circumagat quaquaversus, quantumcunque nubilus sit dies. Enim verò diem magis nubilum non habet humana vita quam diem mortis. Hoc maxime die moribundus, velut verum heliotropium, ad suum se solem vertat fixissimis & planè immotis oculis. Id nos Servatoris verba doceant.

Ita Pater, quoniam sic fuit placitum ante te. Ad hunc prorsus modum, mi moribunde, loquere. In omnibus omnino rebus faciendis, & fugiendis, patiendis ac perferendis, exemplo Domini, dic semper: Ita Pater, Ita Pater, Ita mi Pater: etsi uno die milies, ter milies id ingeminandum. Atque tunc magis hoc dicendum & repetendum, cum magis premunt adversa; in omnibus tuam ipsius sanctissimam voluntati subiiciendo. Hæc vigilans & dormiens, hæc sanus & æger, hæc moriens assidue pronuncia, velut dicas: Domine, nil possum tibi negare, tu sis. Ego autem in te speravi, Domine: dixi, Deus meus es tu, in manibus meis sortes meæ. Vanitudo mea, morbus meus, prospera & adversa mea, vita & mors mea sunt in manu tuâ Domine. Sicut vis, ita fiat. Domine secundum voluntatem tuam & vivere & mori, jucundum mihi erit, quia Deus & pater meus es tu. Sicut ergo vis, sicut disponis, ordinas, permittis omnia fieri, ita fiant, ita Pater, ita & in me fiant, & nihil fiat in me, aut à me, quod voluntati tuæ rectissimæ, optimæ vel minimæ adversetur. Ita Pater, ita fiat, & nunc, & semper, & in omnem æternitatem.

Philippus II. Hispaniarum Rex, ab omnigenâ quidem virtute multò laudatissimus princeps, hac tamen ad Dei voluntatem Conformitate jam panè divinus homo evasit, etiam dum inter homines ageret: nam in fatali morbo, divinæ voluntati devotissimus, illa Servatoris verba panè infinities repetiit: Pater, non mea, sed tua voluntas fiat; cumque à Matthæo Evangelistâ, Christi Domini Pater, ad apostema ferro secandum, prælegeretur, iussit rex, ad illa ipsa Domini verba: Pater, non mea, sed tua voluntas fiat, lectorem nonnihil subsistere. Tanti regum iste maximus hoc Heliotropium, tam sanus, quam æger ac moribundus æstimavit.

Hoc certè Heliotropium morbis, morti, malis omnibus medetur. Procul est ab omni exitio, qui voluntate tam propinquus est Deo.

§. 50. A moribundo, aut moribundo prælegenda.

I. ORATIO

B. HIERONTIMI IN AGONE MORTIS, VT scribit Eusebius.

PIE Jesu, virtus mea, refrigerium meum, susceptor meus, & liberator meus, in quem speravi, cui credidi, quem dilexi. Summa dulcedo, turris fortitudinis, & spes mea à juventute meâ. Voca me dux vitæ meæ, & respondebo tibi. Operi manuum tuarum, quod de limbo terræ Creator omnium formasti, quod ossibus & nervis compegesti, cui vitam moriens tribuisti, clementiæ tuæ porrige dexteram. Tempus est ut pulvis in pulverem revertatur, & spiritus redeat ad te Salvatorem, qui huc illum misisti. Aperi ei Domine janua vitam, nam pro me in ligno crucis tanquam latro pependisti, suscipe me misericors Deus, secundum multitudinem misera-

miserationum tuarum. Nam latronem ad te currentem A in cruce moriens suscepisti. Aegrotus sum, infirmata est in paupertate vita mea, & ideo ad te, Domine, curro medicum. Sana me, Domine, & sanabor: & quoniam in te cōfido non erubescam. In te Domine speravi non confundar in æternum. At quis ego sum, piissime Deus, ut tam audacter loquar ad te? peccator sum & in peccatis enutritus; cadaver putridum, vas fœtidum, elca vermium. Parce mihi Domine. Quæ enim victoria est, si pugnando mecum, me viceris, qui minus sum ante te quam stipula ante faciem venti. Dimitte omnia peccata mea, & erige de stercore pauperem. Exurge & adjuva me Domine, exurge & ne repellas in finem. Intra postulatio mea in conspectu tuo, Domine, & fiat manus tua, ut salvum me faciat. Ecce hominem, qui discedens ab Hiericho, captus à latronibus & vulneratus, semivivus relictus sum: Tu pie Samaritane recipe me. Peccavi nimis in vitâ meâ, & malum coram te feci: à plantâ pedis usque ad verticem capitis non est in me sanitas. Certe nisi in ligno crucis moriens me adjuvisses, digna erat habitare in interno anima mea. Ego, pie Jesu, sum pars tanti pretii: pro me fudit sanguinem tuum pretiosissimum, non me repellas à te. Ego sum ovīs quæ erravi, require eam bone pascor & appone illam ovis tuo, ut iustificeris in sermonibus tuis, nam promissisti mihi, quod quæcumque hora peccator ingemuerit, salvus erit. Dolens sum, iniquitates meas ego cognosco, & delicta mea coram me sunt. Verè non sum dignus vocari filius tuus, quia peccavi in cælum & coram te. Sed auditui meo dabis gaudium & lætitiā. Averte faciem tuam à peccatis meis, dele iniquitates meas secundum magnam misericordiam tuam. Ne projicias me à facie tua, neque secundum peccata mea facias mihi, neque secundum iniquitates meas retribuas mihi, sed adjuva me Deus salutaris meus, & propter honorem nominis tui libera me. Benigne fac in bonâ voluntate tuâ, ut inhabitem in domo tuâ omnibus diebus vitæ meæ, ut cum habitantibus in ea laudem te in æternum.

II. ORATIO.

AD IESVM CHRISTVM MVNDI SALVATOREM.

Iesu Christe, fons misericordiæ, ostende mihi pauperule creaturæ tuæ misericordiam tuam: adjuva me in hac extremâ necessitate. Creator & Redemptor meus, Jesu Christe, pone passionem, crucem & mortem tuam, inter iudicium tuum & animam meam. Totum me tibi dedo, non me rejicias; ad te venio, non me repellas. Nunc Domine secundum voluntatem tuam fac mecum misericordiam & præcipe in pace recipi spiritum meum, redemisti me Domine Deus veritatis. *Soror* in mentis meæ auribus vox illa dulcis, Domine Jesu: Hodie mecum eris in paradiso.

Suscipe me, Jesu crucifixe, inter amorosa tua brachia, quæ pro me in cruce extensa cerno & complector; suscipe me inter desiderabiles amplexus tuos, & trahe ad te animam meam; suscipe me bone Jesu, in misericordiâ tuâ; suscipe in pace spiritum meum. Amen.

III. ORATIO.

AD AGENDAS GRATIAS IN EXTREMIS,
S. Iſidori martyris.

Gloria tibi, Domine Jesu Christe, qui me vocare ad gratiam veræ fidei dignatus es. Gloria tibi, quod tam misericors & benignus in me tot actantis peccatis obnoxium semper exististi, tantique per omnem vitam beneficiis affectisti. Mi amantissime Deus benedico te, quod beneplacito & voluntate tuâ nunc vocor ex hoc mundo ad te, tibi enim Domine, gratias agens, libenter ad te venio, & humiliter tibi me

committo. Sed oro te Domine Deus meus, suscipe me in misericordiâ tuâ, & animam meam in sanctas manus tuas accipe, tibi enim soli, Domine, commendo spiritum meum, qui eum mihi dedisti, & invoco te solum verum Deum, ut accipiam bonam partem inter electos tuos, & facias mecum divitem tuam misericordiam, liberans me ab inimicorum meorum insultibus, & ab omni afflictione & angustia, quoniam tu es Deus solus, qui ab omni necessitate redimis eos, qui te invocant, in te sperant: Te decet laus & gloria in sæculorum sæcula. Amen.

Has preces maxime duas sequentes, cupimus à sanis sæpius legi, ut eo attentius & maiore sensu cogitent extremam illam necessitatem, & moribundi abitu ad tribunal divinum. Quo tempore homo vivus vix sentit amplius se vivere, & velut medius hæret inter huius & alterius Orbis terminos.

IV. ORATIO.

A CIRCVMSTANTIBVS DICENDA, PRO
animam agentibus.

Christe Jesu crucifixe, in unione ferventissimi amoris, qui te vitam omnium viventium in cruce mori coegit, pulsamus ad medullâ benignissimi cordis tui, & rogamus, ut anime famuli tui, fratris nostri N. peccata omnia dimittas, & tuâ sanctissimâ conversatione, & tuæ acerbissimæ passionis merito omnia ejus suppleas, eumque superabundantissimam miserationum tuarum multitudinem facias experiri, nosque omnes, & singulariter hunc fratrem nostrum N. quem proximè vocare disponis, placito tibi modo præparares, ei que præstes ut cum verâ patientiâ, perfectâ resignatione, plenâ peccatorum remissione, validissimâ fide, spe firmâ, & integrâ charitate, in perfectissimo statu, in dulcissimum amplexum, & suavissimum osculum tuum, feliciter ad tuam æternam laudem expieret.

Eja dulcissime Redemptor, Domine Jesu, per illas lacrymabiles voces, quas in cruce moriturus edidisti, & passionis doloribus consumptus dixisti, Deus meus, Deus meus, ut quid me dereliquisti, ne quæso longè facias à famulo tuo fratre nostro N. tuæ miserationis auxilium, nam ille in hac horâ & momento extremæ afflictionis, præ defectione animæ & consumptione spiritus te invocare non valet. Per triumphum sanctæ crucis & per mortis passionisque tuæ infinitum meritum, cogita, Domine, de eo cogitationes pacis & non afflictionis, sed misericordiæ & consolationis. Libera eum de omnibus angustis, tuisque sanctissimis manibus, quas pro eo nobisque omnibus in cruce clavis affigi permisisi, Jesu bone & amantissime Pater, erue eum à tormentis illi debitis, & perduc illum in requiem æternam. Amen.

V. ORATIO.

B. DIONISII CARTHYSIIANI, IN COLLOQVIO
de particulari iudicio animarum, pro animam
agentibus.

Ad Deum Patrem.

Omnipotens æternæ Deus, Pater misericordiarum & Deus totius consolationis, tuam deprecamur immensam bonitatem, per ineffabilem illam charitatem, qua humanum genus dilexisti, quando Unigenitum Filium tuum pro nostra redemptione in hunc mundum misisti, ut pro nobis acerbissimam & ignominiosissimam mortem subiret. Ostende, ô Domine, in hac horâ, pietatis tuæ abyssum, & effunde charitatis tuæ dulcedinem in hanc rationabilem creaturam tuam, quæ nunc ad te patrem spirituum redit. Ostende illi

lucem

VI. ORATIO

Sapius dicenda, Contritionis, Fidei, Spei, Charitatis &c.
actus continens.

lucem miserationum tuarum, conforta mentem illius A
in te, intellectum illumina, voluntatem accende. Cle-
mentissime Deus, hunc hominem in te uno, omnium
ultimo, incommutabili, infinito ac summo dono con-
serva. Protege eum ab omni potestate adversarii, à Sa-
tanæ tentationibus, ab omni occulsiu contrarios. Non
secundum peccata ejus judices eum, sed secundum be-
nignissimam bonitatis tuæ immensitatem, secundum
charitatem tuam affluentissimam, secundum multitu-
dinem miserationum tuarum miserere illius, indulge
illi & parce: suscipe spiritum illius in sanctissimam dile-
ctionis tuæ brachia. Hoc te rogamus per Unigenitum
filium tuum, Dominum nostrum Jē sū m Christum,
per universa ejus beneficia & merita, per omnia re-
demptionis nostræ mysteria, per quidquid in seipso pro
nostrā salute assumpsit, fecit ac passus est, per omnem
denique bonitatem tuam, ô Pater, qui cum Unigenito
tuo, & sancto Spiritu unus es verus, solus, ac summus
Deus.

Ad Deum Filium.

O Bsecramus te Domine Jē sū v Christe per chari-
tatis tuæ ardorem, quo teipsum pro nostrā re-
demptione tradidisti in mortem, mortem autem cru-
cis acerbissimam atque turpissimam, & per tui pretio-
sissimi pro nobis liberalissimè fusi sanguinis pretium,
per tuæ quoque amarissimæ passionis indeficientissi-
mum ac copiosissimum meritum, atque per tuam di-
lectissimam Matrem, perque maternæ compassionis il-
lius acerbissimam, cum tibi usque ad tuum in cruce ex-
cessum assisteret, mirifica pietatis tuæ abyssum in hoc
tuo famulo, à vitæ præsentis luce ad te omnium Judi-
cem metuendum transeunte. Præpara animam ejus, ô
Domine, ad occurrendum tibi, & sine verâ contritione
ac filiali ad te conversione ne eum à corpore separari
permittas. Visita & illustra mentem ejus visitatione tuâ
secreta & paternâ, quâ in ictu oculi iustificas impium,
& ex immundo mundum efficias. Mitte ei, ô Domine
& Salvator, auxilium gratiæ tuæ, à throno gloriæ tuæ, &
eâ pietate, quâ latroni serò penitenti indulgentissimè
promissisti: Hodie mecum eris in paradiso, etiam in hoc
homine, pietatis & charitatis tuæ viscera ostende. Jube
eum ad tuam misericordiam pervenire, ô Salvator
Mundi, Rex gloriæ, Princeps virtutum, Judex supreme,
Deus altissime, qui cum Patre & sancto Spiritu vivis &
regnas benedictus per infinita sæcula.

Ad Deum Spiritum sanctum.

S Piritus sancte Deus, adorande paraclete, bonitatis,
pacis, charitatis & omnis dulcedinis fons immense,
obsecramus te per tuam æternam ex Patre & Filio pro-
cessionem, infunde nunc radium tuæ propitiationis, in
animam istam undique angustatam: omnes maligno-
rum spirituum impugnationes ab eâ remove: effunde
in illam divitiis gratiæ tuæ, eamque conforta & erige
contra universam vitiorum ac demonum metuendam
aciem; fac eam plenè contritam ad suum Creatorem
servidè aspirare, & ad fontem totius puritatis ac san-
ctitatis purificatam venire. Imple illam eâ largitate, quâ
in die Pentecostes igneis linguis super Christi discipu-
los descendisti. Dignare, ô divine Spiritus, hunc homi-
nem illuminare & accendere atque ad te totius salutis
ac gratiæ fontalem originem perducere, qui cum Patre
& Filio vivis & regnas æqualis Deus, per infinita sæcu-
lorum sæcula. Amen.

D Omine Jē sū v Christe, credo quòd Deus meus &
Redemptor meus es. Credo quòd pro meâ salute
de Virgine Mariâ nasci, & in cruce mori dignatus es.
Credo quidquid per sanctam Catholicam Ecclesiam
mihi credendum proponis, & in hac fide protestor me
vivere velle, & mori. Domine Jē sū v, doleo quòd sum-
mam bonitatem tuam offenderim, & doleo quòd non
magis doleam de tot offensis contra te creatorem &
redemptorem meum ingratisimè perpetratis. Peto
humiliter peccata omnia mihi condonari per sangui-
nem tuum; firmiter ab eis abstinere, & vitam emendare
propono, si vixero. Atque si quid obligus sum, vel non
cognoscam, quo tuam Majestatem offendi, de eo illu-
minari cupio & pœnitere; interim de omnibus veniam
peto.

Omnibus qui me unquam offenderunt, libenter &
ex animo, propter te, mi Deus, offensas omnes dimitto,
& si quem offendi ego, precor etiam mihi veniam dari.
Si quid alienorum bonorum est apud me, quantum te-
neor, & facultates meæ se extendunt, volo satisfieri
omnibus. Spero in dignâ tuâ misericordiâ, & in san-
guine cum tantâ charitate pro me fuso, quod me licet
indignum salvum facies, & adimplebis me lætitiâ cum
vultu tuo, quod ut facias, per sanctam passionem &
mortem tuam te pœcor. Corroboro me, Domine Jē sū v,
contra omnes Satanæ insultus, & scuto misericordiæ
tuæ protege me, quoniam in bonitatis tuæ praesidio tota
est reposita spes & fiducia mea. Nihil quidem merito-
rum habeo, quod allegem apud te; malorum heu nimis
multum video, sed per tuam misericordiam confido
me salvandum. Ita in pace in idipsum dormiam & re-
quiescam, quoniam tu Domine singulariter in spe
constituisti me. Tibi laus & gloria in sæculorum sæ-
cula, Amen.

Epilogus & monitum Lectori.

H As preces, mi Lector, pro animam agentibus dicendas, tu ipse pro teipso, dum sanus es,
pauculis mutatis, sapius dices, si sapias. Putem ego ad
vitam sanctius instituendam vix efficacius quidquam
cogitari, quàm lacrymabilem illum hominis moribundi
statum. Tunc illud Domini varicinium etiam in mori-
bundis pronunciatum luculentè se prodit: *Quia venient* Luc. cap. 19.
dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo, & circumda- vers. 43.
bunt te, & coangustabunt te undique & ad terram proper- 44.
nent te, & non relinquent in te lapidem super lapidem. Hæc
certè, oculis testibus, in homine moribundo fiunt. Cir-
cumdant illum angustia, fatigant sollicitudines diversæ,
vallant dolores, tentant cæcodæmones, peccata præ-
terita in terram proterunt, supplicia futura perterre-
faciunt, creata omnia deserunt. Et licet morientis lectu-
lum peritissimi medicorum cingant, nullus juvare po-
test, nisi medicus de cælo. Aeterna lex à principio dicta Mundo
omni huic Mundo, nasci, denasci; oriri, aboriri: nec
quidquam stabile aut firmum arbitri ille rerum esse
voluit præter seipsum. Abcunt omnia hunc nascendi
pereundi que fatalem gyrum, & longævum sit aliquid
in hac machinâ, æternum nihil. Per tuam ergo ipsius, mi
Lector, salutem te rogo, memento æternitatis. Momen-
tum est vita; heu momentum est! sed pendet ab hoc
momento sive perenne bonum, sive perenne malum. Omne bo-
num & malum pendet à
Brevis est labor; voluptas omnis evanescit; sola ignorat
vite mo-
mento.
finem æternitas: Memento æternitatis.

FINIS AETERNITATIS PRODRUMI.

Tom. I.

H

TRIBV-